

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อในการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดและทฤษฎีความมีวินัยในตนเอง
- 2.ตัวแปรที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง
- 3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 4.กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง

2.1.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

ณัฐพร สตาภรณ์, 2540, น. 9 (อ้างถึงใน Good, 1959, pp. 185 - 186) ได้ให้ความหมายคำว่า วินัย หมายถึง กระบวนการหรือผลของการควบคุมหรือการบังคับความต้องการ แรงกระตุ้น ความปรารถนา หรือความสนใจเพื่อให้เป็นไปตามอุดมคติหรือให้ได้มาซึ่งพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ และกล่าวถึงความมีวินัยในตนเองว่าหมายถึงการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่โดยอำนาจภายนอก แต่หากหมายถึงการบังคับโดยอำนาจภายในของบุคคลนั่นเองและเป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการยอมรับในคุณค่าอันหนึ่งอันใด ซึ่งสามารถทำให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, น. 20) ได้ให้

ความหมายของวินัย ใ้ว่า วินัย หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจ และพฤติกรรมที่ช่วยให้สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม ซึ่งคนส่วนมากเห็นว่าวินัย เกิดจากการดูแลควบคุมในระยะแรกที่เด็กยังเยาว์ การทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและการแนะนำบอกกล่าวด้วยเหตุผล โดยไม่รู้สึกลัว ถูกต้องนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเคยชินและเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม ส่วนมากการใช้วินัยภายนอกมักเกิดในลักษณะภาวะจำยอม เกรงกลัวอำนาจและการลงโทษมักถูกควบคุมให้ปฏิบัติหรือเสริมแรง เช่น ใ้รางวัลหรือลงโทษ ทำให้เด็กตกอยู่ในภาวะจำใจและไม่เต็มใจ

กรมวิชาการ (2541, น. 39) ได้กำหนดความหมายวินัย หมายถึง โครงสร้างของความเป็นคนControl สิ่งที่ดีจะได้ไม่ต้องเสียหายเพราะความไม่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม รู้จักขอบเขตของตนเอง เอาชนะอะไรก็ได้แต่อยากใ้เอาชนะตนเองและของผู้อื่น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, น. 3) ได้ใ้ความหมายความมีวินัย หมายถึง คุณลักษณะจิตใจและพฤติกรรมที่ช่วยให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระเบียบกฎกติกาของสังคมเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

สินีนาฏ สุทธิจินดา, 2543, น. 16 (อ้างถึงใน English and English, 1958, p. 487) ได้ใ้ความหมายของการมีวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเองเป็นลักษณะของการนำตนเอง การควบคุมหรือการบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักบังคับหรือควบคุมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นแรงกระตุ้น หรือเป็นการเสริมแรงใ้เกิดพฤติกรรมที่มีเป้าหมายที่ดีกว่าเดิม

สินีนาฏ สุทธิจินดา, 2543, น. 16 (อ้างถึงใน Ausubel,

1968, p. 459) กล่าวถึงการมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมาตามจิตสำนึกของตนซึ่งจะมีหน้าที่คือ

1. เป็นการอบรมนิสัยและฝึกคนให้มีพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐาน

2. ทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของตน คือ สามารถปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้ รู้จักควบคุมอารมณ์ และมีความอดทน

3. เกิดจากมโนธรรมภายในจิตใจที่มาจากการสะสมประสบการณ์และมีพัฒนาการมาเป็นลำดับ

4. สร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้แก่ผู้ปฏิบัติ เพราะกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับจะเป็นกรอบแนวความคิดที่บุคคลนั้นใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมและแนวความคิดนี้ก็จะพัฒนาจนกลายเป็น “วินัยในตนเอง”

ธิตีมา จักรเพชร, 2544, น. 10 (อ้างถึงใน Vincent, 1961, pp. 42 - 43) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งหมายถึง การที่บุคคลนั้นกระทำการที่ตนไม่อยากทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ได้รับการตอบสนองหรือกระทำในสิ่งอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ให้อยู่ในกฎระเบียบ ข้อบังคับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ตรงต่อเวลา เคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น มีค่านิยมที่ดีงาม เชื่อมั่นในตนเองพึ่งตนเองได้ และมีความอดทน

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองมีความสำคัญต่อการแสดงออกทาง

จริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล ดังที่นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ลงความเห็นไว้ว่า ความมีวินัยแห่งตน (Self- Discipline) หรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยหรือเส้นชัยแห่งพัฒนาการทางจิตของบุคคลดังนั้น ความมีวินัยแห่งตน จึงเป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต การมีวินัยในตนเองจึงสามารถจะใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของความมีวินัยในตนเอง อันได้แก่ (สินีนาฏ สุทธิจินดา, 2543, น. 20 – 23, อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2527, น. 2 - 64)

1. ทฤษฎีว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตนหรือทฤษฎีของ (Mowrer) โดยที่นักทฤษฎีจิตวิทยาเชื่อว่า การเกิดวินัยในตนเองของแต่ละบุคคล ต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ช่วงเวลาแรกเกิดจนกระทั่งเติบโต ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู เป็นปัจจัยที่สำคัญมาก อันจะนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

จากทฤษฎีของเมอเรอร์ การที่บุคคลใด ๆ จะมีลักษณะของความมีวินัยในตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิต อันเนื่องมาจากจุดเริ่มต้นที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู ที่ควรมีความรัก ความอบอุ่น ซึ่งก่อให้เกิดความสุข อีกทั้งแบบอย่างที่ดีงามจากบิดา มารดา หรือผู้ที่เลี้ยงดู ซึ่งเด็กจะลอกเลียนแบบ แต่ทั้งนี้ก็เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในตัวบุคคลเท่านั้น ยังต้องอาศัยการฝึกอบรมเพิ่มเติมอีกมาก อันจะมุ่งสู่การพัฒนาลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลผู้นั้น จนกระทั่งกลายเป็นสาเหตุของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอของบุคคล

2. ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ (Peck and Havighurst) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการควบคุมอีโก้ (Ego Control) และซูเปอร์เอโก้ (Super Ego Control) ในลักษณะที่สมดุลกันจะส่งผลให้มนุษย์เกิดความต้องการที่จะแสดง

พฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล หนึ่งพลังในการควบคุมอีโก้และซูปเปอร์อีโก้ภายในแต่ละบุคคลจะไม่เท่ากัน สืบเนื่องมาจากการได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่แตกต่างกัน อันจะทำให้บุคคลแต่ละคนรู้ผลการกระทำของตนในระดับที่ต่างกัน จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมอีโก้และซูปเปอร์อีโก้ในระดับที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำความรู้จริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมอีโก้และซูปเปอร์อีโก้ให้อยู่ในระดับที่สมดุลเหมาะสม ซึ่งจะเริ่มต้นในวัยเด็ก จนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีภาวะจิตสมบูรณ์

การควบคุมตนเองหรือมีวินัยในตนเองอย่างเหมาะสม จากทฤษฎีข้างต้น ทำให้สามารถจำแนกบุคคลออกตามคุณลักษณะ 5 ประเภท ได้ดังนี้

2.1 พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้และซูปเปอร์อีโก้ น้อยมาก บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง โดยจะถูกควบคุมจากความเห็นแก่ตัวของตนเอง เป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือถ้ามีก็น้อยมาก

2.2 พวกเอาแต่ได้ (Expedient Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ น้อย แต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้มากขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเหมือนบุคคลจำพวกแรก โดยกระทำทุกอย่างเพื่อความพึงพอใจและผลได้ของตนเอง เป็นผู้ที่ไม่มีความจริงใจต่อผู้อื่น จะยอมอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ที่พร้อมจะเอื้อประโยชน์ให้ตนตามที่ต้องการได้ ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏในระยะเด็กตอนต้น และบางกรณีจะติดตัวผู้นั้นไปตลอดชีวิต

2.3 พวกคล้อยตาม (Conforming Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ น้อยดังเช่น 2 จำพวกแรก หากแต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้ปานกลางค่อนข้างมาก บุคคลจำพวกนี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลัก มักคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่

ได้ตรง จึงมักตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของกลุ่มและสังคม เป็นบุคคลที่มีความมีวินัยในตนเองระดับปานกลางแต่ไม่แน่นอน

2.4 พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational

Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ในระดับปานกลาง หากแต่มีพลังในการควบคุมซุเปอร์อีโก้มาก บุคคลจำพวกนี้จะยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติของสังคมเข้าไปเป็นลักษณะของตนเอง จึงเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่น ศรัทธา แม้จะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมาก หากแต่ยังไม่สมบูรณ์ โดยบุคคลเหล่านี้จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด ด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แม้ว่าจะก่อปัญหาให้ผู้อื่นก็ได้สนใจ จึงเป็นผู้ที่ขาดความยืดหยุ่นอย่างมีเหตุผล ดังนั้นบุคคลจำพวกนี้ จึงไม่สามารถจัดได้ว่าเป็นผู้ที่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

2.5 พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational

Altruistic Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้และซุเปอร์อีโก้มาก จึงเกิดภาวะสมดุลระหว่างการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมและความสมเหตุสมผล โดยยึดหลักในการเห็นแก่ผู้อื่น จึงเป็นผู้ที่ตระหนักถึงการกระทำของตนที่จะส่งผลต่อผู้อื่นในสังคม ดังนั้นก่อนที่จะกระทำการใด ๆ จะพิจารณาสิ่งนั้นอย่างมีเหตุมีผลและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับสังคม มีลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบและให้ความเคารพในเพื่อนมนุษย์โดยทั่วไป พร้อมที่จะเสียสละ และเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ดังนั้นบุคคลประเภทนี้จึงสามารถควบคุมตนเองอย่างมีเหตุมีผล โดยมีได้ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มในสังคมหรือแม้แต่อิทธิพลของกฎเกณฑ์โดยปราศจากเหตุผล บุคคลประเภทดังกล่าวมานี้จะพบได้ไม่มากนักในแต่ละสังคม แต่เพคและฮาวิกเฮอร์ส เชื่อว่าเป็นบุคลิกภาพที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดของมนุษย์

โดยสรุปทฤษฎีของเพคและฮาวิกเฮอร์ส ได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นฐานของการควบคุมตนเองในแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งรวมถึงความมีวินัยในตนเอง

ดังนั้นหากเชื่อกันว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นหนึ่งในลักษณะที่สำคัญของการพัฒนาจริยธรรมโดยมีรากฐานที่สำคัญจากความสามารถในการควบคุมตนเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีจริยธรรมในขั้นสูงได้จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะในการควบคุมตนเองซึ่งอยู่ในขั้นสูงด้วย

จากทฤษฎีทั้ง 2 ทฤษฎี จะพบว่า มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ทฤษฎีว่าด้วยจุดกำเนิดของการเกิดวินัยในตนเองของ เมอเรอร์ เป็นการวางพื้นฐานให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง โดยเริ่มจากการเลี้ยงดูตั้งแต่เป็นทารกจนเกิดความผูกพันกับผู้เลี้ยงดูตนเอง จากนั้นจะพัฒนาไปเป็นความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้เลี้ยงดู โดยพัฒนาการของวินัยในตนเองจะปรากฏอย่างเด่นชัดเมื่อเด็กมีอายุ 8 - 10 ปี ในส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมของเพคและฮาวิกเฮอร์ส ได้ให้ความชัดเจนว่า เมื่อเด็กโตขึ้นประสบการณ์ความรู้ทางจริยธรรมจากสังคมที่เด็กได้รับมา จะซึมซับเข้าไปในตัวของเด็ก จนกลายเป็นพลังในการควบคุมตนเอง หรือเกิดเป็นวินัยในตนเองตามทฤษฎีเพคและฮาวิกเฮอร์ส หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองจะมีปริมาณที่มากขึ้นตามอายุที่เพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น การให้การศึกษเกี่ยวกับจริยศึกษาเพื่อมุ่งหมายเสริมสร้างให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่เห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล จำเป็นต้องเริ่มสร้างในวัยเด็ก เพื่อให้มีพลังในการควบคุมอิโก้ให้มากที่สุด ส่วนในกรณีของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นจริยศึกษาจะช่วยให้ความแปรปรวนในลักษณะของบุคคลให้หยุดอย่างถาวรตรงที่ลักษณะที่สมบูรณ์มากที่สุด แทนที่จะหยุดอยู่ที่ประเภทของบุคลิกภาพเชิงจริยธรรมที่ต่ำกว่า

3. ทฤษฎีควบคุม (Control Theory) ทฤษฎีควบคุม ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของโปรแกรมการฝึกวินัยที่ประสบความสำเร็จตามแนวความคิดของ (สุรพงษ์ ชูเดช, 2542, น. 16 - 17, อ้างถึงใน Day, 1994, น. 18 - 19) เป็นทฤษฎีที่อยู่บนพื้นฐานของ

ข้อตกลงที่ว่า มนุษย์นั้นพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเอง ทั้งนี้เพื่อจะได้รับความพึงพอใจในความต้องการพื้นฐาน 5 ประการดังนี้ ความต้องการที่จะมีชีวิตรอด (Survival) ความต้องการความรัก (Love) ความต้องการอำนาจ (Power) ความต้องการอิสรภาพ (Freedom) และความต้องการความสนุกสนาน (Fun)

จุดยืนร่วมกันของทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของเพค และฮาวิกเฮอร์ส และทฤษฎีควบคุมของกลาสเซอร์ คือ ผู้ที่มีการพัฒนาของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ทั้ง 2 ด้าน ในระดับที่สูงและสมดุลจะเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง ดังนั้น นอกจากการให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนของบิดา มารดา หรือผู้ที่อบรมเลี้ยงดู หรือแม้กระทั่ง ครู อาจารย์ เพื่อให้เด็กปฏิบัติตนในเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแล้ว อีกสิ่งที่สำคัญคือ ควรต้องอธิบายเหตุผลที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนเช่นนั้นว่าจะก่อให้เกิดผลดีหรือไม่ประพฤติปฏิบัติตนดังกล่าว จะเกิดผลเสียตามมาอย่างไร ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถในการคิดหรือใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ และสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงคือ การใช้อำนาจบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กมิได้ต้องการหากแต่ควรคำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของเด็ก ถ้าเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่ตนต้องการ หรือหากจำเป็นต้องกำหนดให้เด็กทำสิ่งใด ควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยการฝึกให้เด็กวางรูปแบบการทำกิจกรรมของตนเอง จากนั้นจึงกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของตน และมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำโดยครูและผู้ปกครองเป็นเพียงผู้ที่อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการ หรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้นครูและผู้ปกครองต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหาดังกล่าว แนวทางการส่งเสริมเช่นนี้จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการพัฒनावินัยในตนเอง โดยเน้น

แต่เพียงด้านพฤติกรรมเพื่อฝึกหัดระเบียบวินัยแก่เด็กอาจมิใช่แนวทางที่ถูกต้องเสมอไป หากแต่สิ่งหนึ่งที่พึงระลึกถึงคือความรู้สึกหรือความต้องการของผู้ถูกฝึกด้วยว่า อึดอัดหรือคับข้องใจอย่างไรหรือไม่ ในกรณีเด็กมีความรู้สึกดังกล่าวก็ควรจะต้องรีบแก้ไข มิฉะนั้นแล้วผู้ที่ถูกฝึกจะมองข้ามคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ฝึก อีกทั้งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะในการใช้เหตุผลจนสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงผลดีหรือผลเสียที่จะตามมาจากการกระทำของตน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวก็คือ องค์ประกอบด้านปัญหาเด็กจึงจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

4. ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบ 3 มิติ (สุรชาติ สังข์รุ่ง, 2532, น. 60 - 62 และมาลี จุฑา, 2542, น. 286) ได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาจากการที่คณะกรรมการข้าราชการครูได้คิดค้นระบบการเสริมสร้างวินัยแบบใหม่ ซึ่งเกิดจากการผสมผสานแนวคิดทางการศึกษาจิตวิทยาที่มีผลการวิจัยสนับสนุนว่า ใช้เสริมสร้างวินัยและจริยธรรมได้เป็นอย่างดีโดยทำมาผสมผสานเข้ากับระบบการบริหาร ที่ถือว่า วินัยเกิดจากภาวะผู้นำ แนวคิดของทฤษฎีนี้ถือว่าการสร้างวินัยหรือจริยธรรมเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายแน่นอนและต้องดำเนินการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา เชื่อว่าการจะทำให้ผู้ใดปฏิบัติในสิ่งใด หรือแม้กระทั่งปฏิบัติตามวินัยในเรื่องใด ๆ สิ่งหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติคือ การสร้างศรัทธาโดยกระบวนการเสริมสร้างค่านิยม หรือการทำให้ค่านิยมกระจ่าง (Value Clarification) ซึ่งเรียกว่า V.C. โดยเชื่อว่าหากมนุษย์เห็นคุณค่าในเรื่องใดแล้ว ผู้ผู้นั้นเกิดศรัทธาแล้วจะฝังลึกลงในจิตใจ การแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น ก็จะเป็นไปอย่างอัตโนมัติ ด้วยความเต็มใจ สม่ำเสมอ และจะมีผลคงทนถาวรเป็นนิสัยในที่สุด

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง (Modeling)

เป็นแนวความคิดของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) หรือเรียกย่อว่า S.L. ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในสังคม แนวคิดดังกล่าวใช้อิทธิพลกลุ่มในการช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (Modeling) ขึ้น เพื่อให้สมาชิกในสังคมนั้น ๆ ปฏิบัติตามโดยกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ทั้งนี้เป็นการประพฤติปฏิบัติภายหลังจากมีการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแล้ว

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติจนเป็นนิสัย เป็นแนวความคิดของ

กระบวนการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือเรียกย่อว่า B.M. ซึ่งถือว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับผลที่เกิดขึ้นหรือการตอบสนองพฤติกรรมนั่นเอง ดังนั้นหากมีการแสดงพฤติกรรมใด ๆ แล้วผลที่เกิดขึ้นเป็นที่น่าพอใจ แนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะมีบ่อยครั้งขึ้น แต่ในสภาวะที่มีสิ่งเร้าคล้ายคลึงกัน แต่การแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วผลที่ได้รับตรงกันข้าม การแสดงพฤติกรรมก็จะมีแนวโน้มที่ลดลง หรือจะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกเลย จากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้มีการปรับพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ หากต้องการให้มีการแสดงพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองให้บ่อยครั้งขึ้น ก็ต้องทำให้ผู้นั้นได้รับผลที่พึงพอใจ โดยใช้วิธีการเสริมแรง อาทิเช่น ยกย่อง ชมเชย ให้รางวัล แต่ในกรณีที่ต้องการหยุดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ ก็ต้องทำให้ผู้นั้นได้รับผลที่ไม่เป็นที่พึงพอใจ โดยใช้วิธีการเสริมแรงทางลบ อาทิเช่น ตำหนิ ลงโทษ การปรับพฤติกรรมนี้ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีวินัยและกลายเป็นนิสัยที่ดีในที่สุด

ความมีวินัยในตนเองถือได้ว่า มีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคล ซึ่งความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะของผู้ที่บรรลุนิติภาวะทางจิต ดังนั้นเมื่อวินัยในตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรม จึงขอเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งผู้ที่

ทำการศึกษาตามแนวทางนี้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมีอยู่ 2 ท่าน คือ 1) Piaget และ 2) Kohlberg โดย Piaget เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งเน้นความสำคัญของสติปัญญาด้วยเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์จะเป็นไปตามขั้นตอนและขึ้นอยู่กับวัย ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาหรือความคิด (Piaget's Theory of Cognitive Development) หลังจากนั้น Kohlberg จึงได้นำแนวความคิดทฤษฎีของ Piaget มาศึกษาต่อ เพราะฉะนั้น ทั้ง 2 ทฤษฎีจึงมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีดังนี้

5. ทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ Piaget (ดวงเดือน พันธมนาวินม, 2524 , น. 27 - 28) Piaget เป็นนักจิตวิทยาบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็กโดยสังเกตจากการเล่นเกมส์ต่าง ๆ เพียงเจตต์ ได้อธิบายว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหามาจากกฎต่าง ๆ และกำหนดเป็นแนวทางของสังคมหรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล และเพียงเจตต์ ได้ให้คำนิยามของจริยธรรมว่า หมายถึง ความเข้าใจในแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบทั้งทางกาย วาจา ใจ โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม โดยเป้าหมายสูงสุดของจริยธรรม คือ การแสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมอันเป็นผลของการกระทำในปัจจุบันและเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญา ดังนั้นทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียงเจตต์ จึงถือว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนั้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียงเจตต์ จึงถือว่าขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ของสังคมและพัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคลในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ของสังคม

ส่วนการวัดพัฒนาการทางจริยธรรมในแต่ละบุคคลนั้น

เพียงเจตจะวัดเป็นรายบุคคลในรูปแบบของการสัมภาษณ์ โดยการสร้างสถานการณ์ซึ่งกล่าวถึง การกระทำของเด็ก 2 คน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันแต่ความตั้งใจ แรงจูงใจและผลที่เกิดตามมาแตกต่างกัน ซึ่งเพียงเจตจะนำคำตอบที่เด็กเลือกมาพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยแบ่งไว้ 6 เกณฑ์ ดังนี้

5.1 การตัดสินจากเจตนากระทำ (Intentionality in Judgement) เด็กเล็กมีแนวโน้มในการตัดสินการกระทำว่าดีหรือไม่ดีนั้น โดยการตัดสินจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่ในกรณีเด็กโตจะตัดสินจากเจตนาของผู้ที่กระทำ

5.2 การตัดสินที่เกี่ยวข้องกับบุคคล (Relativism in Judgement) การตัดสินการกระทำใด ๆ ว่าถูกหรือผิด เด็กเล็กจะตัดสินจากความเชื่อที่ว่า คนอื่นก็คิดเช่นเดียวกันนี้ และเชื่อว่าความคิดเห็นของผู้อื่นถูกเสมอ แต่ในกรณีของเด็กโตจะตัดสินตามสถานการณ์

5.3 ความไม่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษ (Independence of Sacntion) เด็กเล็กมักจะตัดสินการกระทำอย่างหนึ่งว่าไม่ดี เพราะจะทำให้ถูกลงโทษ ส่วนเด็กโตจะตัดสินการกระทำว่าไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์และจะเกิดอันตรายกับบุคคลอื่นได้

5.4 การใช้ระบบตาต่อตา (Use of Reciprocity) ในเด็กโตการพิจารณาตัดสินบุคคลมักจะใช้ระบบตาต่อตา แต่ในกรณีเด็กเล็กมักจะไม่ปรากฏว่าจะใช้ระบบดังกล่าว

5.5 การใช้การลงโทษเพื่อล้างบาปและดัดนิสัย (Use of Punishment as Restitution and Reform) การสนับสนุนให้มีการลงโทษอย่างหนักเพื่อดัดนิสัยผู้ที่กระทำผิดจะพบมากในเด็กเล็ก ส่วนเด็กโตขึ้นไปความคิดเช่นนี้จะน้อยลง

5.6 การยึดหลักธรรมชาติของโซคร้าย (Naturalist Views of Misfortune) คือ มีความคิดว่า ถ้าทำไม่ดีจะถูกพระเจ้าลงโทษ

6. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ (อนุชิต สงแพง, 2530, น. 21 - 25, อ้างถึงใน Kohlberg, n.d.) (Lawrence Kohlberg) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้น โดยได้นำทฤษฎีของเพียเจต์มาศึกษาต่อและพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ในสภาวะปกติจะมีได้บรรลุจุดสมบูรณ์เมื่ออายุ 10 ปี แต่จะพัฒนาต่อเนื่องไปอีกหลายขั้นตอน ซึ่งอาจจะพัฒนาเต็มที่เมื่ออายุ 20 - 30 ปี หรือหลังจากนั้น อีกทั้งการพัฒนาจริยธรรมจะมีใช้เพียงการรับรู้จากความรู้ที่ถูกถ่ายทอดโดยบุคคลอื่น หากแต่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับบทบาทของตนต่อผู้อื่น และบทบาทของผู้อื่น รวมทั้งข้อเรียกร้องและกฎเกณฑ์ของกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาทางการเรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น จะเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้บุคคลนั้น ได้พัฒนาทางจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น โคลบอร์กได้กำหนดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมโดยบรรยายละเอียดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นลำดับขั้นเช่นเดียวกับพัฒนาการในด้านอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ ระยะเวลาในการอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งของบุคคลอาจจะแตกต่างกันออกไป หรือในบางกรณีบางคนอาจอยู่ในขั้นที่คาบเกี่ยวกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุและพัฒนาการทางสติปัญญา และเช่นเดียวกันกับพัฒนาการทางด้านความคิดและการให้เหตุผลจะค่อย ๆ มีการแยกแยะผลดีและผลเสีย จนนำไปสู่การเกิดระบบใหม่ อันจะส่งผลให้ไปสู่ขบวนการสมดุลของโครงสร้างในที่สุด ตามทฤษฎีดังกล่าวโคลบอร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีระบบการให้คะแนนอย่างเป็นระเบียบแบบแผน และจะมีการอบรมพิเศษให้แก่ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทาง

จริยธรรม ส่วนวิธีการวิจัยจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับเพียเจต์ กล่าวคือ เป็นการสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมโดยยากที่จะตัดสินว่า ถูกหรือผิด เหมาะหรือไม่ ด้วยสาเหตุจากมีองค์ประกอบหลายอย่างที่จะตัดสินไม่ว่าจะเป็นวัยของผู้ตอบ ความคิดเรื่องค่านิยม ความสำนึกของตนจากฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ ดังนั้น โคลเบอร์กจึงได้กำหนดขั้นของจริยธรรมโดยยึดจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ว่าในอายุระดับนี้จะให้เหตุผลในลักษณะใด

6.1 ทฤษฎีพัฒนาจริยธรรมของ Kolberg

Kolberg เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism) ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมองสามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ โดยนำแนวเชื้ทางชีววิทยามาประยุกต์กับศาสตร์ทางจิตวิทยา แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ (Piaget) คือ เชื่อว่า จริยธรรมนั้นมีพัฒนาการตามระดับวุฒิภาวะเช่นกัน เพราะจริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดแบบสัมพัทธนิยม (Relativism) ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งความหมายว่า “ความถูกต้อง” “ความดี” “ความงาม” ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และองค์ประกอบอื่น ๆ นอกจากนี้ Kolberg ยังได้ศึกษาวิจัย (Kolberg, 1964, pp. 383-432) โดยวิเคราะห์คำตอบของเยาวชนอเมริกัน อายุ 10-16 ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งในสถานการณ์ที่ขัดแย้งกันระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม และนำมาสรุปเป็นเหตุผลในการแบ่งจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับๆ ละ 2 ขั้น

ดังนี้

6.1.1 ระดับจริยธรรม

ระดับที่ 1 ระดับก่อนเกณฑ์สังคม (Pre Conventional Level) อายุ 2-10 ปี การที่เรียกระดับนี้ว่าก่อนเกณฑ์สังคม เพราะว่าเด็กในวัยนี้ยังไม่เข้าใจกฎเกณฑ์สังคม แต่จะรับกฎเกณฑ์ข้อกำหนดว่าอะไรดี ไม่ดี จากผู้มีอำนาจเหนือตน เช่น พ่อแม่ ครู หรือ เด็กที่โตกว่า จริยธรรมในระดับนี้ คือ หลีกเลี่ยงการลงโทษและคิดถึงผลตอบแทนที่เป็นประโยชน์ เช่น การแสวงหารางวัล

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Morality) ช่วงอายุระหว่าง 10-20 ปี ผู้ที่อยู่ในช่วงอายุนี้ส่วนใหญ่สามารถที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคม เพราะรู้ว่าเป็นกฎเกณฑ์

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมเหนือกฎเกณฑ์สังคม (Post Conventional Level) โดยปรกติคนจะพัฒนาขึ้นมาถึงระดับนี้ หลังจากอายุ 20 ปี แต่จำนวนไม่มากนัก จริยธรรมระดับนี้จะอยู่เหนือกฎเกณฑ์สังคม กล่าวคือคนจะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณของตนเอง วิเคราะห์ด้วยตนเองก่อน โดยคำนึงถึงความสำคัญและประโยชน์เสมอภาคในสิทธิมนุษยชน โดยปรกติคนจะพัฒนาถึงระดับนี้มีจำนวนไม่มากนัก

6.1.2 ขั้นตอนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังและการลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่ทำแล้วได้รางวัล พฤติกรรม “ไม่ดี” คือพฤติกรรมที่ทำ

แล้งได้รับการลงโทษ

ขั้นที่ 2 กฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์
ของตนเอง

(Instrumental Relativist Orientation) เด็กจะเชื่อฟังหรือทำตาม
ผู้ใหญ่ ถ้าคิดว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ หรือได้รับความพึง
พอใจ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (Good
Boy Nice Girl Orientation) อายุ 9 -13 ปี เป็นการทำตาม
กฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อจะได้รับการยอมรับว่าเป็นเด็กดี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามกฎระเบียบสังคม
(Law and Order Orientation) อายุ 14-20 ปี เป็นขั้นที่ยอมรับใน
อำนาจและกฎเกณฑ์ของสังคม พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ
สังคม

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามสัญญาสังคม (Social
Contract Orientation) เป็นขั้นที่เน้นความสำคัญของมาตรฐาน
ทางจริยธรรมที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง
สมควรปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิซึ่งกันและ
กัน ในขั้นนี้สิ่ง ถูก-ผิด จะขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของ
แต่ละบุคคล

ขั้นที่ 6 หลักการทางจริยธรรมที่เป็นสากล
(Universal Ethical Principle Orientation) ขั้นนี้เป็นขั้นที่แต่ละ
บุคคลเลือกที่จะปฏิบัติตามหลักการทางจริยธรรมด้วยตัวของมัน
เอง และเมื่อเลือกแล้วก็ปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา เป็นหลักการเพื่อ
มนุษยธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความ
ยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน นอกจากนี้ (Kolberg) ยังได้ศึกษาพบ
ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับลักษณะอื่นของมนุษย์ ที่สำคัญ

คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับระดับสติปัญญาทั่วไป และความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับความสามารถที่จะผลได้ที่ดีกว่าในอนาคต แทนที่จะรับผลที่เล็กน้อยกว่าในปัจจุบันหรือในทันที ซึ่งลักษณะนี้เรียกว่า “ลักษณะมุ่งอนาคต”

2. ผู้มีจริยธรรมสูงจะเป็นผู้มีสมาธิดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเอง และสภาพแวดล้อม สูงกว่าผู้มีจริยธรรมต่ำ

3. Kolberg ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวคิดของ Piaget และพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ ไม่ได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ 16 ปี เป็นส่วนมาก แต่มนุษย์ในสภาพปรกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจนอายุ 16-25 ปี

4. การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจ ที่จะเลือกการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผนและยังอาจทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เหตุผลเชิงจริยธรรมของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในสถานการณ์แต่ละอย่างได้อีกด้วย

ทฤษฎีของ Kolberg เป็นที่นิยมนำมาใช้กันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) เป็นฐานความคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาของตะวันตกเป็นจำนวนมาก แม้ในประเทศไทย นักจิตวิทยาและนักพฤติกรรมศาสตร์ก็ได้ทำวิจัยโดยยึดกรอบแนวคิดของโคลเบิร์ต (เช่น วิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจัญ

ปัจจุบัน, 2552) ตามทัศนะของ Kolberg จริยธรรมแต่ละชั้นเป็นผลจากการคิดไตร่ตรองซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล ข้อมูลที่นำมาพิจารณาส່วนหนึ่งเป็นความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับฟังจากทัศนะของผู้อื่นซึ่งอยู่สูงกว่าระดับของตนเอง 1 ชั้น วิธีปลูกฝังจริยธรรมตามแนวคิดของ (Kolberg) ไม่อาจกระทำได้ด้วยการสอน หรือการปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ดู และไม่อาจเรียนรู้ด้วยการกระทำต่าง ๆ จริยธรรมสอนกันไม่ได้ จริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละบุคคล ตามลำดับขั้นและพัฒนาการของปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ ดังนั้นหากยังไม่ถึงวัยอันควร จริยธรรมบางอย่างก็ไม่เกิด (ชัยพร วิชชาวุธ และ วีระพร อูวรรณ โณ, 2534, น. 96) ทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (Moral Reasoning) ของ Kolberg ใช้กิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรมคือ การอภิปรายและแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็น โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ดำเนินการเสนอประเด็นปัญหา หรือเรื่องราวที่มีความยากแก่การตัดสินใจ

ขั้นตอนที่ 2 แยกผู้อภิปรายออกเป็นกลุ่มย่อย ตามความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 3 ให้กลุ่มย่อยอภิปรายเหตุผล พร้อมหาข้อสรุปว่า เหตุผลที่ ถูก – ผิด หรือควรทำ ไม่ควรทำ เพราะเหตุอะไร

ขั้นตอนที่ 4 สรุปเหตุผลของฝ่ายที่คิดว่าควรทำ และไม่ควรทำ

จากที่กล่าวมาจะพบว่าแนวคิดของ Kolberg ใกล้เคียงกับ Piaget คือเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์

พัฒนาการได้ตามวัย และวุฒิภาวะทางสติปัญญา พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ไม่ใช่การป้อนรูปแบบ กล่าวคือดูรูปหนึ่งจบแล้ว ดูอีกรูปหนึ่งโดยที่รูปแรกไม่ปรากฏในสายตาอีกต่อไป แต่พัฒนาการของมนุษย์จะค่อยๆพัฒนาไปตามวัน เวลา เจริญขึ้นเรื่อย ๆ ตามวุฒิภาวะ จริยธรรมเก่ายังจะมีรากแก้วฝังอยู่ และพัฒนาตามกาลเวลาที่มนุษย์มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ขึ้น จริยธรรมไม่ได้สร้างขึ้นภายในหนึ่งวัน คนจะมีอุปนิสัยดีงามต้องสร้างเสริมและสะสม จากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมด้วยกระบวนการทางสังคม และจะเรียนรู้ได้ตามความสามารถของวุฒิภาวะ ซึ่งกำหนดโดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุกรรมกับสิ่งแวดล้อม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524, น. 31) ได้สรุปถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กไว้ว่า ต้องเป็นไปตามขั้นตอนจากต่ำไปสูง บุคคลจะไม่สามารถพัฒนาข้ามขั้นได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดจากความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์เก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้มีการใช้เหตุผลขั้นที่สูงต่อไปมากขึ้นตามลำดับ และเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าจะถูกใช้น้อยลงไปทุกที และในที่สุดจะถูกละทิ้งไป อีกทั้งบุคคลทุกคนไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการทางจริยธรรมไป

7. การเกิดพฤติกรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ทฤษฎีนี้สร้างขึ้นจากการสรุปผลการวิจัยในเยาวชนและประชาชนไทยอายุ 6 - 60 ปี ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, น. 2 - 4) คือ ส่วนที่เป็นดอกและผล ส่วนลำต้น และส่วนที่เป็นราก ในส่วนแรก คือ ดอกและผล ซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมการทำดีและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนา

ประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนานี้มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้น (ส่วนที่ 2) อันประกอบด้วยลักษณะทางจิตใจ 5 ด้าน คือ 1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคต 3) ความเชื่ออำนาจในตน 4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 5) ทศนคติต่อพฤติกรรมนั้น ๆ

ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใดจะต้องใช้ลักษณะทางจิตใจบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรม คือ รากของต้นไม้ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตใจพื้นฐาน 3 ด้าน คือ 1) สติปัญญา 2) ประสพการณ์ 3) สุขภาพจิต ลักษณะทางจิตใจทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาลักษณะทางจิตใจ 5 ประการที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือบุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 ประการ ที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ โดยที่ลักษณะทางจิตใจทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของสาเหตุพฤติกรรมคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ลักษณะทางจิตใจพื้นฐาน 3 ประการ ที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับลักษณะทางจิตใจ 5 ประการที่ลำต้นเพื่อใช้อธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรม

จากแนวคิดทฤษฎีทั้ง 7 ทฤษฎีข้างต้น แสดงให้เห็นว่า วินัยในตนเองของเด็กน่าจะมาจากสภาพแวดล้อมหรืออิทธิพลของคนที่อยู่รอบข้าง ได้แก่ บิดามารดา เพื่อน ครูอาจารย์เป็นหลัก ซึ่งตามทฤษฎีต้นไม้แห่งจริยธรรมเรียกว่า ประสพการณ์ทางสังคม ซึ่ง

บุคคลแวดล้อมรอบข้างมีความเกี่ยวข้องกับเด็ก กล่าวคือ บิดา มารดาเป็นผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู และมีส่วนต่อการสนับสนุนทาง สังคม ส่วนครูอาจารย์ เพื่อนฝูงจะมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนทาง สังคม

2.1.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา (ม.ป.ป., น. 8 - 9) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้มีวินัย ดังนี้

1. การควบคุมตนเอง
2. การยอมรับในผลงานการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎเกณฑ์ของ สังคม
7. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, น. 3) ได้สรุป คุณลักษณะของผู้มีวินัย

1. สามารถควบคุมตนเองทางกาย วาจา ใจ รักความจริงไม่พูดปด
2. สามารถพึ่งพาตนเอง เช่น การรับผิดชอบในกิจวัตร ประจำวัน
3. สามารถทำกิจกรรมหรืองานให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง
4. สามารถจัดเก็บสิ่งของให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
5. รู้จักรักษาสีงของของตนเองและผู้อื่น
6. มีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา

7. ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกาได้อย่างถูกต้อง
 8. แสดงความคิดเห็นของตนเอง อีกทั้งฟังความคิดเห็น
 ของผู้อื่น

9. เคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน
 ฦฎฐัฎพร สตากรณั, 2540, น. 27 (อ้างถึงใน Baruch,
 1949, pp. 4 - 5) สรุปรุ้ที่มีวินัยในตนเองจะมีคุณลักษณะ
 ดังต่อไปนี้ คือ

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม

อรรรณ พาณิซปรุ้มพงศั, 2542, น. 17 (อ้างถึงใน
 Ausubel, 1968, pp. 459 - 460) เสนอว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองจะมี
 คุณลักษณะดังนี้ คือ

1. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. ฟังพาตนเองได้
4. ควบคุมอารมณ์ได้
5. อดทน

สินินาฎ สุทธจินดา, 2543, น. 19 (อ้างถึงใน Wiggins,
 1971, p. 289) ได้อ้างถึงการศึษาของ Gough ซึ่งศึษาถึงการ
 ควบคุมตนเองหรือการมีวินัยในตนเอง และพบว่าผู้ที่มีวินัยใน
 ตนเองสูงจะมีคุณลักษณะดังนี้ คือ

1. มีความรับผิดชอบ

2. มีความวิตกกังวลน้อย

3. มีความอดทน

4. ประพฤติตนอย่างมีเหตุผล

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง หมายถึง เมื่อบุคคลได้เกิดวินัยในตนเองขึ้นแล้วนั้นจะทำให้เกิดคุณลักษณะและพฤติกรรมที่ดีเกิดขึ้นหลากหลายประการ เช่น มีระเบียบขึ้นควบคุมตนเองได้ ยอมรับในความคิดของตนเองและผู้อื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวม ตรงเวลา มีเหตุผล เคารพในสิทธิของผู้อื่น ตั้งใจทำงาน มีความขยัน รู้จักรักษามัคคี ควบคุมอารมณ์ได้ดี ตัดสินปัญหาได้และรักษากฎระเบียบของสังคม สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษา การมีวินัยในตนเอง ในด้านปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของสังคม เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งพาตนเองได้ ควบคุมอารมณ์ได้ อดทน ตามองค์ประกอบของออคซูเบล

2.1.4 การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง

บุคคลที่มีวินัยในตนเองคือผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตสูง สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนให้แสดงออกอย่างมีเหตุผลทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น สังคมใดก็ตามที่มีผู้มีวินัยในตนเองสูงเป็นจำนวนมาก สังคมนั้นก็ย่อมสงบสุขและเจริญก้าวหน้า ดังนั้นการปลูกฝังเสริมสร้างและพัฒนาวินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการสร้างผู้ที่มีจริยธรรมซึ่งจะมีส่วนเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ การจะพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่เด็กในวัยทารกและให้แรงจูงใจทางจริยธรรมแก่เด็กที่โตแล้วการพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็ก และต้องใช้วิธีการกระตุ้นหรือพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กอย่างเหมาะสมด้วย

1. สถาบันที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเอง

สถาบันซึ่งมีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่

เยาวชนไทย ซึ่ง ชำเลียง วุฒิจันทร์ (2522, น. 76 - 77) และคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537, น. 9) ได้สรุปถึงสถาบันหรือบุคคลที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชนไทย สรุปได้ดังนี้ คือ

1. บิดา มารดา บ้านหรือสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดและเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเรื่องระเบียบวินัยแก่สมาชิกในครอบครัว ทั้งทางตรงโดยการอบรมสั่งสอนและทางอ้อม ซึ่งเด็กจะเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูยังต้องทำหน้าที่นี้ต่อแม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ แล้วก็ตาม

2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและหล่อหลอมจริยธรรมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่ ด้วยการสังเกตและเลียนแบบมากกว่าที่จะได้จากการฟังคำสั่งของผู้ใหญ่โดยตรง ดังนั้นถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

3. เพื่อนๆ ของเด็ก เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดค่านิยมทางจริยธรรมด้านต่าง ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะวัยรุ่น เวลาจะทำอะไรก็มักจะคล้อยตามเพื่อน ๆ การเรียนรู้พฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กมิใช่มาจากการรับจากเพื่อนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังสามารถมาจากการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกันเองด้วย ซึ่งเพื่อน ๆ ดังกล่าวนี้นี้รวมทั้งเพื่อนในโรงเรียนและเพื่อนนอกโรงเรียนด้วย

4. พระสงฆ์หรือผู้นำทางจริยธรรมและคุณธรรมในหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กอยู่ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติธรรม

ของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ แก่เด็กในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทเพลงและหนังสือต่าง ๆ เป็นต้น ต่างก็มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติ ตลอดจนรูปแบบพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะวินัยในตนเอง ซึ่งถ้าสื่อสารมวลชนเหล่านี้ไม่สนใจหรือไม่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีแก่เด็ก ก็ยังอาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมที่ดีงามโดยเฉพาะวินัยในตนเองด้วย

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารและการให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษา การเป็นตัวอย่างอันดีงามของครูอาจารย์ การเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตร การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับจริยศึกษาคือวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ฯลฯ ก็มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและสร้างเสริมจริยธรรมที่ดีโดยเฉพาะด้านวินัยในตนเอง

7. สถาบันอาชีพ การเข้าสู่อาชีพใด ๆ ของบุคคลก็ย่อมมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนปฏิบัติสำหรับกลุ่มอาชีพนั้น ๆ กฎเกณฑ์ระเบียบดังกล่าวนี้จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ปรับตัวอยู่ร่วมในกลุ่มอาชีวดังกล่าวได้ในที่สุด ดังนั้นสถาบันอาชีพแต่ละอาชีพก็มีส่วนที่สำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับผู้ประกอบอาชีวดังกล่าว

8. สถาบันการเมือง สถาบันการเมืองที่หมายถึงคณะรัฐบาลและพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในฐานะเป็นองค์กรกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารประเทศ ตลอดจนการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานราชการของข้าราชการประจำให้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของคนในชาติจึงเป็นสิ่งที่สถาบันการเมืองควรเข้า

มามีบทบาท โดยการนำมากำหนดเป็นแนวทางนโยบายการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ นอกจากนี้สำหรับตัวพรรคการเมืองเองก็ยังสามารถช่วยเสริมสร้างวินัยให้กับสมาชิกพรรคได้โดยตรงด้วยการกำหนดเป็นระเบียบของพรรค ในท้ายที่สุดพฤติกรรมตัวแบบของนักการเมืองที่มีการรักษาวินัยอย่างจริงจังก็จะช่วยให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปในสังคมไทยยอมรับปฏิบัติตามได้เช่นกัน

ดังนั้นจะเห็นว่าการปลูกฝังหรือสร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้นมีใช้หน้าที่หรือความรับผิดชอบของผู้ใดผู้หนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่จะต้องอาศัยความร่วมมือและรับผิดชอบจากหลายฝ่ายด้วยกัน โดยเริ่มตั้งแต่จากครอบครัวที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ต่อมาก็คือโรงเรียนซึ่งมีครูผู้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้ทางจริยธรรมแก่เด็ก รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็ก คือสื่อมวลชน พระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนา หรือแม้แต่กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนในการช่วยพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็กด้วย

2. วิธีการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เด็ก

ในการจะพัฒนาวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวเด็กนั้น ก่อนอื่นเราควรจะทราบวินัยที่จะปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กควรมีลักษณะเช่นไร ซึ่ง (มะลิวัลย์ พร้อมจิตร, 2547, น. 21 – 22 (อ้างถึงใน Sheviakov and Fritz, 1955, p. 4) ได้เสนอแนะลักษณะวินัยที่ดีที่ควรปลูกฝังไว้ดังนี้คือ

1. ตั้งอยู่บนรากฐานของการเสียสละเพื่อมนุษยธรรม เช่น มีอิสริภาพ ความยุติธรรมและความเสมอภาคในหมู่ของคนทั้งหลาย

2. ตั้งอยู่รากฐานแห่งการยอมรับนับถือศักดิ์ศรีและสิทธิของทุกคน

3. มีผลในหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะเป็นผู้นำ คือ พร้อมที่จะบริการและปฏิบัติงานร่วมกับหมู่คณะเป็นอย่างดี

5. วินัยควรกำหนดมาจากความเข้าใจว่าต้องทำหรือไม่ทำด้วยเหตุผลใดดีกว่าวินัยที่ทำตามคำสั่ง

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2516, น. 195 - 197) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองหรือการรู้จักบังคับตนเองให้แก่เด็กโดยบิดามารดาจะต้องปฏิบัติต่อไปนี้เป็น

1. ต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเด็ก

2. วางกฎเกณฑ์ในโอกาสอันเหมาะสม เมื่อเด็กทำผิดควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ถ้าจะลงโทษเด็กก็ไม่ควรลงโทษด้วยอารมณ์โกรธ แต่ควรลงโทษเพื่อเป็นการสั่งสอนและให้เด็กเข้าใจด้วยว่าทำไมเขาจึงถูกลงโทษ ควรสอนให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และบิดามารดาจะต้องคงเส้น คงวา

3. ต้องยินยอมให้เด็กมีอิสระในการพัฒนาตนเองตามสมควร

4. ต้องมีความนับถือในตัวเด็ก และยกย่องชมเชยเด็กบ้างในโอกาสอันสมควร

5. ต้องเข้าใจถึงความสามารถของเด็กและช่วยให้เขาได้เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่ควรจะทำ

6. ควรยกบุคคลที่มีระเบียบวินัยดีมาให้เด็กดูเป็นตัวอย่าง

7. ควรจะเข้าใจว่า ไม่มีใครในโลกที่จะสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามกฎที่ตั้งขึ้น

ดังนั้นควรจะสอนให้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์และการใช้อำนาจต่าง ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพจิตอันสมบูรณ์ นอกจากบิดามารดาจะปฏิบัติต่อเด็ก 7 ประการ ดังกล่าวแล้ว บิดามารดาหรือผู้ใหญ่หรือครูที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู

และสั่งสอนเด็กควรจะพยายามหาทางส่งเสริมให้เด็กรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเองอย่างดีที่สุด โดยต้องไม่ลืมว่าระเบียบวินัยเป็นส่วนช่วยให้เด็กเรียนรู้ในสิ่งซึ่งจะทำให้ชีวิตเขาสมบูรณ์ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เด็กจะสะสมระเบียบวินัยและอุดมคติที่ละน้อย ๆ จนเข้าใจความหมายได้ด้วยพลังความคิดที่เจริญงอกงามขึ้น อันจะทำให้เขาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถและช่วยตัวเองได้ในที่สุด

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2527, น. 63 - 65) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังวินัยในตนเองให้แก่เด็กดังนี้คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยครอบครัวและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการให้การศึกษาควรให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีที่สุด คือ การให้ความรักและความเข้าใจเป็นเครื่องสนับสนุน อีกทั้งมีการใช้เหตุผล การลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย รวมทั้งการควบคุมอย่างพอเหมาะ ไม่บังคับมากเกินไป นั่นคือควรใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. การฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยการถ่ายทอดวินัยในตนเองให้แก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ การให้ความรู้ คำแนะนำ การลงโทษ การให้รางวัลในพฤติกรรมต่าง ๆ อีกทั้งผู้ใหญ่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบของเด็ก

มะลิวัลย์ พร้อมจิตร, 2547, น. 24 (อ้างถึงใน Mussen and others, 1969, pp. 513 - 514) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในตนเองไว้ว่า ถ้าต้องการให้การพัฒนาวินัยในตนเองได้ผลตามต้องการ บิดามารดาควรจะใช้วิธีวางเป้าหมายระยะยาว โดยมุ่งให้เด็กยอมรับค่านิยมต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งในจิตใจของเด็ก ด้วยการให้เหตุผลให้ความรักแก่เด็ก เนื่องจากการพัฒนาวินัยในตนเองเป็นการฝึกให้เด็กแสดงพฤติกรรมในทางที่ดี บิดามารดาไม่ควบคุมเลยเด็กจะไม่สามารถที่

จะเรียนรู้ค่านิยมมาตรฐานของสังคมและพฤติกรรมในทางที่ดีได้ แต่ถ้าบิดามารดาควบคุมมากเกินไปก็จะมีผลทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น ขาดความสามารถในการปกครองตนเองและไม่เชื่อถือตนเอง แต่ก็ยังมีโอกาสจะรับค่านิยมและคุณธรรมจากบิดามารดา มากกว่าลูกที่บิดามารดาตามใจ บิดามารดาจึงควรใช้เหตุผลและควบคุมพฤติกรรมเด็กอย่างพอดี ดังนั้นการปลูกฝังเสริมสร้างและพัฒนาวินัยในตนเองแก่เด็กจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำให้ถูกวิธี เพื่อสร้างเสริมจริยธรรมที่ดีของบุคคลที่จะเป็นพลเมืองดี ซึ่งจำเป็นมากสำหรับทุกสังคม การพัฒนาวินัยในตนเองจะต้องทำตั้งแต่วัยทารก ซึ่งเด็กควรได้รับความอบอุ่นในครอบครัวอันเป็นการสนองตอบความต้องการของเขา และทำให้เด็กเกิดความมั่นคงทางอารมณ์อันจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างที่มีเหตุผล สามารถใช้แรงจูงใจทางจริยธรรมมาเป็นแนวเสริมในการควบคุมตนเองหรือในการเกิดวินัยในตนเองอย่างมั่นคง ซึ่งการพัฒนาวินัยในตนเองให้ถูกต้อง เพื่อนำไปใช้ให้ถูกวิธี อันจะทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ หลักสำคัญในการพัฒนาวินัยในตนเองนี้จะต้องใช้ระยะเวลาานพอควร ไม่ใช่สิ่งที่เห็นผลทันตา แต่จะต้องค่อยๆ พัฒนาวินัยดังกล่าวตามลำดับจึงจะทำให้เกิดผล ดังนั้นทุกฝ่ายจึงควรจะทำให้ความสนใจและลงมือปลูกฝังและพัฒนาวินัยในตนเองที่ถูกต้องแก่เด็ก

2.1.5 การวัดวินัยในตนเอง

ประดินันท์ อุปรมัย (2543, น. 864) ได้อธิบายการวัดวินัยในตนเองของเด็กนั้นสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะใหญ่ๆ ได้แก่ 1) วิธีธรรมชาติ คือ การวัดโดยศึกษาหรือสังเกตจากพฤติกรรมและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น หรือมีอยู่โดยธรรมชาติ ไม่มีการควบคุมหรือสร้างสถานการณ์ 2) วิธีทดลอง คือ การวัดโดยมีการสร้างสถานการณ์ หรือมีการควบคุมสภาวะเงื่อนไขบางประการ การวัดด้วยวิธีธรรมชาติและวิธีทดลองนี้แบ่งได้เป็น 5 วิธี ดังนี้

1. การสังเกต เป็นการใช้ประสาทสัมผัสของผู้สังเกต สัมผัสสิ่งที่ต้องการ ส่วนการสังเกตทำได้ในสภาพการณ์ที่เป็น ธรรมชาติ และสภาพการณ์ที่เป็นการทดลอง และมักใช้ควบคู่กับ วิธีการอื่น ๆ เช่น ควบคู่วิธีการสัมภาษณ์ หรือใช้ควบคู่กับการ ทดสอบ โดยสังเกตสีหน้า กิริยาท่าทางและคำพูดของเด็กขณะ กำลังถูกทดสอบ เป็นต้น

2. การสำรวจ จากตัวเด็กเองและจากครอบครัวเด็ก โดยการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ เจตคติและค่านิยม

3. การวัด โดยกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่วัดได้ตาม เกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่ตัวเลขเหล่านั้นไม่สามารถบอกจำนวนเท่าที่ เพิ่มขึ้นได้ จะมากได้เพียงใด ใครมากหรือน้อยกว่าใครเท่านั้น แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

3.1 แบบปรนัย เป็นการกำหนดตัวเลขให้แก่ พฤติกรรมที่ต้องการวัดตามเกณฑ์ภายนอก คือ ตามลักษณะ ความถี่ของการเกิดพฤติกรรม ตามระยะเวลาที่เกิดพฤติกรรมหรือ ตามความแรงของการเกิดพฤติกรรม เช่น การเจงนับจำนวนครั้ง ของพฤติกรรม การแสดงความก้าวร้าวของเด็ก เป็นต้น

3.2 แบบอัตนัย เป็นการกำหนดตัวเลขให้แก่ พฤติกรรมที่ต้องการวัดตามเกณฑ์ภายใน คือ ตามความรู้สึกนึกคิด ของบุคคลที่ถูกวัดในขณะนั้น ๆ การวัดแบบอัตนัยนี้มักเป็นการวัด ที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความคิดเห็นหรือเจตคติ ที่อาจ วัดเจ้าตัวโดยตรง หรือวัดตามความรู้สึกของผู้อื่นก็ได้ เช่น ถ้า ต้องการทราบเจตคติของเด็ก ก็กำหนดตัวเลขเป็นมาตราส่วนไว้ แล้วถามความคิดเห็นตามมาตราส่วนที่กำหนด

4. การทดสอบ เป็นการวัดที่ต้องมีการเสนอสิ่งเร้าให้ บุคคลตอบสนองตามวิธีการหรือเกณฑ์ที่กำหนดโดยเรียกสิ่งเร้า นั้นว่า แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบที่ดีต้องมีความตรง คือวัดได้

ตามวัตถุประสงค์ มีความเที่ยง คือให้ผลคงที่ในการวัดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป และสามารถนำไปใช้ได้สะดวก คือมีการชี้แจงในเรื่อง ปริมาณ เวลาที่ต้องการใช้ในการดำเนินการทดสอบการให้ คะแนน ดีความ และวิธีการสร้างข้อสอบซึ่งรวมถึงการบอกค่า ความเที่ยงและความตรงแบบทดสอบด้วย

5. การทดลอง เป็นการศึกษาโดยสร้างสภาพการณ์ขึ้น และมีการควบคุมสภาพแวดล้อมหรือเงื่อนไข และในระหว่างการ ทดลอง อาจใช้การสังเกต สัมภาษณ์ วัด และทดสอบควบคู่กับการ ให้ผู้ถูกทดลองปฏิบัติกิจกรรมตามเงื่อนไขด้วยก็ได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความมีวินัย ในตนเองที่เป็นแบบวัดแบบอัตนัยชนิดสถานการณ์โดยใช้กรอบ แนวคิดทฤษฎีของออซูเบล แยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปร แฝงความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของ สังคม เชื้อมั่นในตนเอง พึ่งตนเองได้ควบคุมอารมณ์ได้ และอดทน

2.2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง

2.2.1 ลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation)

2.2.1.1 ความหมายและความสำคัญของลักษณะมุ่ง อนาคต

วราภรณ์ ทองสว่างแจ้ง, 2549, น. 13 (อ้างถึงใน Mischel, 1974, pp. 250 - 254) ประมวลความคิดเห็นของ นักจิตวิทยาหลายท่านได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความ สามารถที่จะคิดถึงเหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตเป็นลักษณะ

ของบุคคลที่มีคุณสมบัติด้าน อื่น ๆ สูงด้วย คือ ด้านสติปัญญาและสุขภาพและเชื่อว่าการรู้จักอดได้รอได้หรือการควบคุมตนเอง หรือการอดเปรี้ยวไว้กินหวานด้วยความสมัครใจของผู้กระทำนั้นมีความสำคัญโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาเพราะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมประเพณี

วราภรณ์ ทองสว่างแจ่ม, 2549, น. 13 (อ้างถึงใน Mead, 1971, p. 175) ได้ให้นิยาม ลักษณะมุ่งอนาคตว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่คาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคต

อัญชลี สุดเสน่ห์, 2548, น. 8 (อ้างถึงใน Pulkkinen and Anna, 1994, p. 261) ได้ให้นิยามการมุ่งอนาคตว่าเป็นการคาดการณ์และประเมินผลเกี่ยวกับตนเองในอนาคตในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

กนกวรรณ อุ่นใจ, 2535 : 254 (อ้างถึงใน Robinson, 1971) ให้นิยามลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การวางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับบุคคล

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2524, น. 24) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต ว่าเป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลที่เล็กน้อยซึ่งจะได้รับในทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของตน การเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน และอาจเป็นบุคลิกภาพของบุคคลได้

เพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2526, น. 15) ให้นิยามลักษณะนิสัยมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดได้รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเอง เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่า

จรรยา สุวรรณทัต (2531, น. 48) ให้นิยาม ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะการมองสู่อนาคตข้างหน้าซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้ง กว้างไกล ที่ไม่ได้มีผลเพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นและสังคมมนุษยชาติที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการมองอนาคตของบุคคลซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้นจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและวางแผนเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

2.2.1.2 พัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคต

อำพวรรณ โปรงจิต, 2545, น. 12 (อ้างถึงใน Nurmi, 1991, pp. 1 - 5) ได้กล่าวถึง หลักพัฒนาการของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ 3 ข้อดังนี้

1) ลักษณะมุ่งอนาคตมีพัฒนาการ อยู่ในสิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ความคาดหวังต่าง ๆ ที่เป็นบรรทัดฐานและเป็นความรู้ที่เกี่ยวกับอนาคต ซึ่งเป็นพื้นฐานของความสนใจต่อการมุ่งอนาคตและการวางแผน

2) ความสนใจการวางแผนและความเชื่อเกี่ยวกับอนาคต เกิดจากการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่เฉพาะพ่อแม่ แต่กลุ่มเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อความคิดของเด็กในเรื่องการวางแผนสำหรับอนาคต

3) ลักษณะมุ่งอนาคตจะดี โดยมีอิทธิพลจากจิตวิทยาอื่น ๆ ประกอบ เช่น พัฒนาการด้านสติปัญญา และสังคม นอกจากนี้ เนอร์มี กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตประกอบด้วยกระบวนการทางจิตวิทยา 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) **ขั้นแรงจูงใจ** บุคคลจะตั้งเป้าหมายขั้นต้น โดยเปรียบเทียบจากแรงจูงใจ ค่านิยมและความคาดหวังในอนาคตของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับเป้าหมายในอนาคต

3.2) **ขั้นวางแผน** บุคคลจะกระทำเพื่อให้เป้าหมายเป็นจริง โดยการวางแผน การทำงานและวิธีการแก้ปัญหาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน

3.3) **ขั้นประเมินผล** บุคคลจะประเมินผลถึงความเป็นไปได้ของความสัมฤทธิ์ ผลของเป้าหมาย และความสมบูรณ์ของแผนงาน ที่บุคคลวางไว้และตัดสินใจเลือกแนวทาง เพื่อความสำเร็จในอนาคตของตน

สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความสนใจ ค่านิยม สติปัญญา และเกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสังคม

2.2.1.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

ดวงจันทร์ อ้นอาจ, 2545, น. 10 (อ้างถึงใน Kay, 1975, p. 38) เชื่อว่า บ่อเกิดของลักษณะมุ่งอนาคตนั้นอยู่ที่ ลักษณะมั่นคงทางสังคมของบุคคล การที่เด็กจะเรียนรู้ว่าควรอดใจรอ นั้น ส่วนมากจะเกิดในครอบครัวฐานะปานกลางและฐานะสูงเท่านั้น เพราะครอบครัวฐานะยากจนย่อมไม่สามารถจะหาสิ่งของให้เด็กตามสัญญาได้มากนัก ทำให้เด็กขาดความเชื่อถือเกี่ยวกับอนาคต นอกจากนั้นการประสบความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในชีวิตก็เป็นสิ่งที่เคยเชื่อว่าจะช่วยให้บุคคลนั้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง ทำให้บุคคลเกิดความมานะพยายามในการที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความคาดหวังว่าจะทำให้สำเร็จดังที่ประสบมาแล้ว ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเกิดการเรียนรู้ทางสังคมนั่นเอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, 2520, น. 36 (อ้างถึงใน Mischel and others, 1974) กล่าวว่า

การเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่น ๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุมิสเซล กล่าวว่าการความสามารถที่จะคิดถึงเหตุการณ์ในระยะยาวไปในอนาคตนั้นเป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีคุณสมบัติด้านสุขภาพจิตและสติปัญญาสูงด้วย และแม้จะมีความสัมพันธ์กับสติปัญญาแต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา

วราภรณ์ ทองสว่างแจ้, 2549, น. 16 (อ้างถึงใน Bandura, 1977, p 79) ได้ให้ความสนใจเรื่อง “ความคาดหวังของบุคคลในอนาคต” และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมใดหรือไม่ นั้น มี 2 ชนิด คือ

1) ความคาดหวังเกี่ยวกับผลกรรมเป็นการประมาณของบุคคลว่าพฤติกรรมใดนำไปสู่ผลกรรมใด

2) ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนในการกระทำพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลกรรมที่คาดหวังไว้

วราภรณ์ ทองสว่างแจ้, 2549, น. 16 (อ้างถึงใน Bandura, 1977, pp. 81 - 82) ได้เสนององค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของตน ดังนี้

1) ความสำเร็จในการทำงาน (Performance Accomplishment) เป็นประสบการณ์ตรงจึงมีผลต่อความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน เป็นตัวเพิ่มความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล และการไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานหลายครั้งซ้ำกัน จะเป็นตัวลดความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตน ในกรณีที่ความคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับ

ความสามารถเกิดจากประสบการณ์ ความสำเร็จหลายครั้งจะทำให้บุคคลไม่ท้อถอยในการทำงาน เมื่อไม่สำเร็จในบางครั้ง ซึ่งถ้าการไม่ประสบความสำเร็จนั้นสามารถแก้ไขความผิดพลาดด้วยความพยายามจะเป็นแรงเสริมในการทำงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

2) การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะหรือตัวแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาความสามารถของตนเมื่อบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานนั้นได้ถ้าตั้งใจและพยายาม

3) การพูดชักจูงจากผู้อื่น (Verbal Persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงของผู้อื่นมาเป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาความสามารถของตนทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถที่จะทำงานได้สำเร็จถึงแม้ว่าจะเคยทำงานไม่สำเร็จมาแล้ว เป็นการเพิ่มกำลังใจและความมั่นใจ

4) ความตื่นตัวทางอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณมีความตื่นเต้น กังวล หรือความกลัว จากอารมณ์กระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากมักจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูง บุคคลจะคาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับความสามารถของตนในการทำงานนั้นในระดับต่ำ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520, น. 35) สรุปว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้นักจิตวิทยาพบหลักฐานว่าเป็นด้านหนึ่งของพลังอีโก้ (Ego - Strength) ของบุคคลซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง สามารถระงับหรือชะลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของคนได้

รัตนา ประเสริฐสม (2526, น. 37 - 38) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนี้เป็นด้านหนึ่งของบุคลิกภาพที่พัฒนามาจากการเรียนรู้ การศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งจะ

พัฒนาอย่างช้า ๆ ในวัยเด็ก บุคคลบางคนจะอาศัยความสามารถของตนเองและเวลาในปัจจุบันเป็นรากฐานที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคตได้ โครงสร้างของอนาคต ขึ้นอยู่กับการคิด มีวิธีการหลายวิธีที่ก่อให้เกิดแผนและโครงการระยะยาว การมุ่งอนาคตจะสัมพันธ์กับความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดในการวางแผน ความตั้งใจที่จะกระทำและรายละเอียดบางอย่างที่จะทำ ซึ่งเปลี่ยนไปตามเวลา

สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคม ครอบครัว การศึกษา และลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับอายุ สุขภาพจิตและพื้นฐานการรู้คิดและสติปัญญาอีกด้วย

2.2.1.4 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต

การวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (Future Orientation) นั้น ได้มีผู้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างหลากหลาย ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตนั้นไม่สามารถที่วัดการกระทำโดยตรงได้ ทำให้ไม่สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพอันแท้จริงของผู้กระทำได้มากเท่าที่ควร แต่การถามถึงนิสัยและการกระทำในอดีตของผู้ถูกวัด โดยในสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้ถูกวัดคุ้นเคยอยู่เป็นประจำหลายสถานการณ์ แล้วพิจารณาว่าผู้ตอบได้รายงานว่าตนเลือกกระทำอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ ก็เป็นทางให้ประเมินบุคลิกภาพการมุ่งอนาคตของผู้ตอบได้กว้างขวางกว่าวิธีการวัดการกระทำโดยตรง ซึ่งจากการวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2520, น. 35) ได้สร้างแบบวัดบุคลิกภาพแบบมุ่งอนาคตขึ้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะมุ่งอนาคตของเยาวชนไทยกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ตอบ ผลปรากฏว่า ลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามปัจจัยทางสังคม 3 ประการของผู้ตอบ คือ ที่เกิดขึ้นเรียน และเพศอย่างเด่นชัด ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ จาก 4 แบบ ที่ศึกษา โดยผู้ตอบที่มี

ลักษณะมุ่งอนาคตสูงเป็นผู้ที่รายงานว่าตนถูกเลี้ยงดูแบบรักมากแบบใช้เหตุผลมากและถูกลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายด้วย ส่วนผลที่ตรงข้ามกับความคาดหมายและบ่งชี้ถึงปัญหาบุคคลในสังคมไทย คือ การที่พบในหมู่ผู้ถูกศึกษาซึ่งมีอายุตั้งแต่ 11 ถึง 25 ปี นั้น ผู้ตอบยิ่งมีอายุมากขึ้นเท่าใดก็ยิ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำลงเท่านั้น โดยเด็กโตและวัยรุ่นตอนต้นมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าวัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และสำหรับงานวิจัยนี้ได้มุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยรุ่นและกำลังจะก้าวเป็นกำลังสำคัญของชาติสูง สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล การเห็นความสำคัญที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและอดได้รอได้ของนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมวินัยในตนเอง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยอิงองค์ประกอบของดวงเดือน พันธมนาวิน

2.2.2 ความเชื่ออำนาจภายในตน (Internal Locus of Control)

2.2.2.1 ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน

วัชรภาพร ปุริมาตรีม, 2544, น. 14 (อ้างถึงใน พระราชันนัทมณี, 2528) ได้ให้ความหมาย ความเชื่ออำนาจภายในตน ว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญของคนไทยมาตั้งแต่อดีตกาล โดยพิจารณาได้จากพุทธปรัชญาที่สอนให้บุคคลเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว รู้จักละอายและเกรงกลัวต่อบาป สอนให้บุคคลรู้ว่าเมื่อทำดีแล้วจะได้ดี ผลแห่งการกระทำนั้น เกิดตรงการกระทำอย่างแน่นอนทันที คือ เกิดในจิตใจและยังส่งผลถึงอนาคตอีกด้วย

จันทราภรณ์ พรหมศรี, 2544, น. 34 (อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ, 2532) ได้ให้ความหมาย ความเชื่ออำนาจภายในตน

หมายถึง ความคิดของบุคคลที่เชื่อว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากความสามารถและการกระทำของตน

นิลบล รัชคุณ, 2539, น. 34 (อ้างถึงใน Rotter, 1966) ได้ให้นิยามไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความคิดที่เชื่อว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลมาจากความสามารถ ทักษะ หรือการกระทำของตนเอง มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมได้ตามลำดับขั้น คำนี้ถึงผลสัมฤทธิ์จากความพยายามและความสามารถของตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อประสบความล้มเหลว

พรพรพรรณ อุทัยทวี, 2544, น. 20 (อ้างถึงใน Lefcourt, 1980) ได้ให้นิยามไว้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ปริมาณความเชื่อที่ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดีหรือไม่ดีก็ตามเป็นผลของการกระทำในอดีตหรือปัจจุบันของตน เช่น เชื่อว่าถ้าทำความดีก็จะได้ดี ทำชั่วก็จะได้ชั่วตอบแทน หรือถ้ามีความพยายามมากก็จะได้ผลตอบแทนมากและหากพยายามน้อยก็จะได้รับผลตอบแทนน้อย เป็นต้น

ทัศนาศ ทอภักดี (2528, น. 11) ได้นิยามความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม หรือการรับรู้ผลของการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เกิดจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง เป็นสิ่งที่ตนเองสามารถควบคุมได้

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539, น. 27) ได้นิยามความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนไว้ว่า หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และยอมรับว่า ผลที่ตนได้รับทั้งดีและไม่ดีจากการแสดงพฤติกรรมกรรมกรมีวินัยนั้น เกิดจากการกระทำของตนเอง หรือด้วยความสามารถของตนเอง

วัฒนา พาผล, 2551, น. 52 (อ้างถึงใน Strickand, 1977, p. 221) ได้นิยามความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน คือ คนที่มีความเชื่อว่าสิ่ง ๆ ที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตนไม่ว่าเป็นด้านดีหรือด้านร้ายก็ตาม

วัฒนา พาผล, 2551, น. 52 (อ้างถึงใน Solomon and Oberlander, 1974, pp. 119 - 123) ได้นิยามความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า เป็นความเชื่อและการรับรู้ผลตลอดจนความต้องการควบคุมผลที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาว่าผลดังกล่าวนั้น เกิดจากทักษะ ความสามารถ และความพยายามของตนเอง หรือเป็นเพราะอำนาจโชคกลาง โอกาสหรือการกระทำของคนอื่น ถ้าเป็นเพราะทักษะหรือความพยายามของตนเองก็จะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หรือมองไม่เห็นความสอดคล้องกันระหว่างผลตอบแทนและความพยายามของตน เป็นสิ่งที่ทำให้ตนได้รับผลตอบแทนตามที่ต้องการ บุคคลนั้นจะรับรู้ว่าสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดจากอำนาจภายในตน

สรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่เชื่อว่าผลของการกระทำทั้งดีและร้ายเกิดขึ้นจากทักษะ ความสามารถ และความพยายามของตนเองโดยไม่มีเรื่องโชคกลางมาเกี่ยวข้อง

2.2.2.2 องค์ประกอบของความเชื่ออำนาจในตน

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นประโยชน์ในการที่จะทราบว่าบุคคลที่มีลักษณะความเชื่ออำนาจในตนมีลักษณะอย่างไร และทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อความเชื่ออำนาจในตนตลอดจนทำให้ทราบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อปัจจัยใดบ้าง โดยการศึกษาเอกสารและแนวคิดว่ามีนักวิชาการการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนไว้ ดังนี้

วัฒนา พาผล, 2551, น. 53 (อ้างถึงใน Strickland, 1977, p. 23) ได้สรุปองค์ประกอบที่เด่น ๆ ของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน ดังนี้

1) การต่อต้านและการคล้อยตามของอิทธิพลของสังคม บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน จะมีการตัดสินใจที่มั่นคงเด็ดเดี่ยว ถึงแม้ว่าจะอยู่ภายใต้ความกดดันของสังคมก็ตามและมีความต้องการในการรักษาอำนาจของตนเองไว้ ปฏิเสธอิทธิพลต่าง ๆ ที่มากกว่าอื่น

2) การค้นหาข้อมูลและการทำงาน บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะมีการทำงานที่ไม่คำนึงถึงอิทธิพลของสังคม มีการทำงานเป็นระเบียบ ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงานก่อนการตัดสินใจแต่ละครั้งต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ จะมีการแสดงความชื่นชมต่อความสำเร็จในงานที่ยากและไม่พอใจถ้าประสบความสำเร็จในสิ่งที่ง่าย มีความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้สามารถค้นหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ ๆ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี จะเรียนรู้ข้อมูลที่ได้จากการทำงานมากกว่าจะเรียนรู้จากบุคคลอื่น จะมีความสนใจงานมากกว่าสิ่งแวดล้อม

3) พฤติกรรมความสำเร็จและความสามารถ บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน เป็นคนที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมความสำเร็จ นอกจากเป็นคนที่มีความสนใจต่อการเรียนรู้แล้ว ยังได้คะแนนดีจากการเรียนด้วย ซึ่งเป็นรางวัลอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลประเภทนี้มีความสำเร็จในการศึกษา เพราะมีความเชื่อว่าความสามารถของตนเองมากกว่าคนอื่น

4) พฤติกรรมระหว่างบุคคล บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตน มักเป็นบุคคลที่มีสังคมดีในหมู่เพื่อนฝูงและเข้ากันได้ดีกับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน โดยไม่มีความลำบากใจ และมักเป็นบุคคลที่มีอารมณ์ดี ไม่โกรธ มีสัมพันธภาพที่ดี

วัฒนา พาผล, 2551, น. 53 ; (อ้างถึงใน Rotter,

1982, pp. 208 - 210) สรุปคุณลักษณะทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตนว่าจะเป็น ผู้ที่มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นประโยชน์ในอนาคต พยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เห็นคุณค่าของทักษะ หรือผลสัมฤทธิ์จากความพยายามของตนเองอยู่เสมอ และยากที่จะชวนให้เชื่อตามโดยไม่สมเหตุสมผล

วัฒนา พาผล, 2551, น. 53 (อ้างถึงใน McGhee and Crandall, 1968, pp. 92 - 93) สรุปลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นคนที่มีแรงจูงใจที่จะพยายามทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และมีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ปัญญาของตนเอง

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจในตนมีลักษณะดังนี้ เป็นคนที่มีแรงจูงใจที่จะพยายามทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีความตั้งใจที่จะทำงานเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ปัญญา มีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปได้ของสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นประโยชน์ในอนาคต พยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เห็นคุณค่าของทักษะ หรือผลสัมฤทธิ์จากความพยายามของตนเองอยู่เสมอ มีเหตุผล ไม่คล้อยตามอิทธิพลของสังคม และประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ

2.2.2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนและนอกตน (Internal - external Locus of Control) เป็นลักษณะทางจิตที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) โดย Rotter ได้อธิบายลักษณะของความเชื่ออำนาจในตน และความเชื่ออำนาจภายนอกตน เพื่อนำมาอธิบายพฤติกรรมของบุคคลว่า เมื่อบุคคลได้กระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไปและได้รับผลตอบแทนอย่างหนึ่งที่ได้จากการกระทำของบุคคลย่อม

ก่อให้เกิดความคาดหวัง (Expectancy) ที่จะได้ผลตอบแทน เช่นเดียวกันกับสถานการณ์อันใหม่ ในสถานการณ์ที่คล้ายกับ สถานการณ์เดิม และถ้าเหตุการณ์เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้ บุคคลจะเกิดความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ถ้าผลตอบแทนไม่ได้ เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้ก็จะทำให้ความคาดหวังค่อย ๆ ลดลง การลดหรือ เพิ่มความคาดหวังนี้จะก่อตัวขึ้นจากพฤติกรรม อย่างหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เดิม เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จน กลายเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญในตัวบุคคล ถ้าหากประสบการณ์ที่ ผ่านมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้งเมื่อแสดงพฤติกรรมเดิมจะทำให้ บุคคลนั้นเชื่อว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมีผลมาจากทักษะ หรือ ความสามารถของตนเองเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งความเชื่อนี้ เรียกว่า ความเชื่ออำนาจในตน (Internal Locus of Control) แต่ ถ้าไม่ค่อยได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลรับรู้ว่าเป็นสิ่งที่เขาได้รับ นั้นไม่ใช่เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง แต่เป็นเพราะโชค ความบังเอิญ หรืออิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นไป ซึ่ง เรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Locus of Control) และทัศนคติดังกล่าวนี้เอง ที่จะมีผลย้อนกลับไปสู่ความ คาดหวังในผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ความเชื่ออำนาจในตน และนอกตน เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด ขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ (วัฒนา พาผล, 2551, น. 54, อ้างถึงใน Weiner, 1992, pp. 212 - 213)

1) การอบรมเลี้ยงดู นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ปลูกฝัง ความเชื่อให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัย จากการศึกษาถึงพัฒนาการของ ความเชื่ออำนาจในตนและนอกตน พบว่า เด็กที่ได้รับความอบอุ่น และมีสัมพันธภาพที่ดีกับมารดา การเลี้ยงดูเป็นแบบไม่มีการบังคับ เปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเอง ในขณะที่เด็กกับมารดา ก็ไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เด็กจะพัฒนาขึ้นโดยมีความเชื่อ

อำนาจในตนสูง ตรงกันข้ามกับเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบบีบบังคับ ถูกควบคุมไม่ให้เป็นตัวของตัวเอง หรือปกป้องคุ้มครองมากเกินไปจนความจำเป็น เด็กจะพัฒนาความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ

2)ระดับฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดาสัมพันธ์โดยตรงกับชีวิตภายในครอบครัวและการเลี้ยงดู โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นที่บิดามารดามีระดับเศรษฐกิจสูง บิดามารดามีอาชีพระดับสูง และระดับการศึกษาสูง มาจากครอบครัวเดี่ยว จะเป็นเด็กที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง

3)ประสบการณ์ในชีวิต ประสบการณ์ในชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก มีอิทธิพลต่อความเชื่ออำนาจในตน และนอกตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์สะสมในอดีต ซึ่งเด็กได้รับการเลี้ยงดูบิดามารดาที่มีความเชื่ออำนาจในตนยอมเลี้ยงดูบุตรด้วยวิธีการที่ทำให้บุตรได้พัฒนาไปสู่ความเชื่ออำนาจในตนในทางตรงกันข้ามถ้าบิดามารดาที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน ก็จะใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยวิธีที่ตนเชื่อถือ

4)ค่านิยมทางสังคมที่บุคคลยึดถืออยู่ บุคคลมีแนวโน้มจะเชื่อตามสิ่งที่คน ทั่ว ๆ ไปที่แวดล้อมตนอยู่ ยึดถือและปฏิบัติ

2.2.2.4 การวัดความเชื่ออำนาจในตน

การศึกษาการวัดความเชื่ออำนาจภายในตนจะทำให้ทราบว่า มีแนวทางใดบ้างที่จะสามารถวัดความเชื่ออำนาจภายในตนได้ จากการศึกษาการวัดความเชื่ออำนาจภายในตนพบว่า มีผู้ศึกษาการวัดความเชื่ออำนาจภายในตน ดังนี้

วัฒนา พาผล, 2551, น. 55 (อ้างถึงใน Rotter, 1966) ได้สร้างแบบวัดใหม่ขึ้น คือ I-E Scale (Internal-External Locus of Control Scale) เป็นการวัดแบบมิติเดียว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ประกอบไปด้วยข้อความที่ประกอบกันเป็นคู่ ให้เลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่ง Rotter อธิบายว่า เมื่อบุคคลรับรู้

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเกิดจากการกระทำของตนเอง หรือสามารถตัดสินได้ว่าบุคคลนั้นมีความเชื่ออำนาจในตนและ ในทางตรงกันข้าม หากบุคคลรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเกิดจาก โชคชะตา ความบังเอิญ หรือขึ้นอยู่กับภายใต้อำนาจของบุคคลอื่น เนื่องจากความซับซ้อนของอำนาจที่อยู่รอบตัว ก็สามารถตัดสินได้ว่า บุคคลนั้นมีความเชื่ออำนาจนอกตน ต่อมาได้มีผู้นำเครื่องมือนี้ มาปรับใช้ให้สามารถประเมินค่าในลักษณะมาตรวัดแบบ Likert Scale และใช้การรับรู้ความรู้สึกถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้อื่น (Powerful others) กับการเกิดขึ้นโดยบังเอิญ เป็นองค์ประกอบ แสดงความเชื่ออำนาจนอกตน (วิรัตน์ ปานศิลา, 2542, อ้างถึงใน Levenson and Miller, 1976) สำหรับการวัดความเชื่อ อำนาจในตน ในประเทศไทย จินตนา บิลมาศ และคณะ (2529) ได้สร้างแบบวัดขึ้นเรียกว่า แบบสอบถามเหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า ตามแนวคิดทฤษฎีของ Rotter เป็นลักษณะที่ใช้การประเมินค่าแบบลิเคิร์ต

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต

2.2.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)

2.2.3.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักวิชาการและนักศึกษาได้ให้ความหมาย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

กันต์ฤทัย คลังพหล, 2546, น. 26 (อ้างถึงใน McClelland, 1953, pp. 110 - 111) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สรุปได้ว่าเป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีแข่งกับมาตรฐานที่ดีเยี่ยม หรือทำให้ดีกว่า บุคคลอื่น ความพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ความรู้สึกสบายใจ เมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความสำเร็จ

ลัทธิ

กันต์ฤทัย คลังพหล, 2546, น. 26 (อ้างถึงใน Murry, 1964, p. 19) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เกิดจากความต้องการผลสัมฤทธิ์ จากการกระทำที่ยาก ต้องการควบคุม จัดกระทำหรือจัดระเบียบวัตถุ บุคคล หรือความคิด โดยกระทำสิ่งเหล่านี้อย่างรวดเร็ว และมีความเป็นอิสระมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุมาตรฐานที่ดีเลิศต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขัน และต้องการเอาชนะคนอื่น

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2546, น. 231 (อ้างถึงใน Atkinson, 1966, pp. 240 - 241) สรุปไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อรู้ตัวว่า การกระทำของตนเองจะต้องได้รับการประเมินจากตัวเองหรือบุคคลอื่นโดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จหรือไม่น่าพอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้

งามตา วนินทานนท์ (2544, น. 345) ได้ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ผล หมายถึง พลังความต้องการของบุคคลในสิ่งที่ดีเยี่ยม มีความมานะบากบั่น พินฝ่าอุปสรรคในการทำงาน ต้องการความสำเร็จในการทำงานที่ยากและทำได้ดีกว่าคนอื่น ๆ รู้วิธีแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จอย่างถาวร ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจึงเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง เห็นความสำคัญของงานและคุณภาพของงานมากกว่าลาภยศสรรเสริญ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2545, น. 123) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่ประกอบพฤติกรรม ที่จะประสบผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard of Excellence) ที่ตนเองตั้ง

ไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะไม่ทำงานเพื่อหวังรางวัล แต่ทำเพื่อประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

พิทักษ์ วงษ์แหวน, 2546, น. 27 (อ้างถึงใน Spafford, Pesce and Grosser, 1997, p. 3) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลแต่ละคนที่กระทำการต่าง ๆ ให้ดีเพื่อบรรลุความสำเร็จที่ตั้งใจอย่างดีเลิศ

ประสาท อิศรปริดา (2541, น. 35) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่ได้รับความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในการทำงานอย่างอิสระมีความเพียรพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้

ดารา บัวส่อง (2550, น. 41) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาหรือความมุ่งมั่นของบุคคลที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีตามที่ตั้งใจไว้ และมีความพยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ ตลอดจนความพยายามที่จะทำให้ดีกว่าบุคคลอื่น รู้สึกสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จ

สรุป แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นของนักเรียนที่จะทำพฤติกรรมตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามมาตรฐานอันสูงสุด หรือเป็นไปตามที่นักเรียนวางไว้ โดยนักเรียนได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ด้วยความขยันขันแข็ง เมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ

2.2.3.2 องค์ประกอบของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สมจิตร หอไตรรงค์, 2539, น. 13 (อ้างถึงใน McClelland and others, 1961, pp. 207 - 256) เสนอว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) กล้าเสี่ยงพอควร (Moderate Risk Taking) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ต้องการใช้ความสามารถ ไม่ใช่โชคช่วย

ไม่พอใจทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องใช้ฝีมือลายมือ หากแต่เลือกทำสิ่งที่ยากพอควร เพราะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และการทำสิ่งที่ยากได้สำเร็จนั้น ทำให้ตนเองพอใจ มีการตัดสินใจเด็ดเดี่ยว ส่วนผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลต่อมักไม่กล้าเสี่ยง เพราะกลัวไม่สำเร็จ หรือมิฉะนั้นก็มักจะเสี่ยงจนเกินไปทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่สำเร็จแต่ก็หวังพึ่งโชค

2) กระตือรือร้น (Energetic) หรือชอบกระทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อันจะทำให้ตนเองรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงไม่ได้ขยันขันแข็งไปทุกกรณี เขาจะมานะพากเพียรเฉพาะสิ่งที่ท้าทาย้วยความสามารถของตนเอง และทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญสำเร็จลุล่วงไปเท่านั้น ผู้มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงไม่ขยันในงานที่เป็นกิจวัตร แต่จะขยันขันแข็งเฉพาะงานที่ต้องใช้สมองขบคิดและงานที่ไม่ซ้ำแบบใครหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไป

3) รับผิดชอบในตนเอง (Individual Responsibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพอใจของตนเอง มิใช่หวังให้คนอื่นยกย่องตนและชอบที่จะมีเสรีภาพในการที่จะทำหรือคิดอะไร ไม่ชอบให้คนอื่นมาบงการ

4) ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ (Knowledge of Result Decision) ไม่ใช่เพียงคาดคะเนเอาว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ นอกจากนี้ผู้ต้องการความสัมฤทธิ์ผลสูงยังพยายามทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมอีกเมื่อทราบแน่ชัดว่าการกระทำของตนเกิดผลประการใด

5) คาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibility) ผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักเป็นผู้ที่มีแผนระยะยาว เพราะเล็งเห็นการณ์ไกลว่าผู้ที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลต่ำ

6) มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organizational Skills) ในประเด็นนี้ยังไม่มีหลักฐานค้นคว้าอย่างเพียงพอ แต่มีความเห็นว่าเป็นลักษณะที่น่าจะเกิดสมรรถภาพในการจัดระบบงานยิ่งขึ้น

กฤษณี คำชาย, 2540, น. 222 (อ้างถึงใน McClelland, n.d.) ให้นิยามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี ทั้งในการแข่งขันและการทำงานด้านมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือปรารถนาที่จะเอาชนะหรือทำดีกว่าบุคคลอื่น ๆ มีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ สบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จและวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งพัฒนาขึ้นในตัวคนนั้นเกิดได้จากการรับประสบการณ์ในช่วงต่าง ๆ ของชีวิต หากในช่วงต้นของชีวิตเคยพบกับสถานการณ์ใฝ่สัมฤทธิ์แล้วทำงานได้ประสบผลสำเร็จคนก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ในสถานการณ์เช่นนั้นอีก ในทางตรงข้ามหากคนเคยล้มเหลวและถูกทำให้รู้สึกอับอาย ความล้มเหลวนั้นจะทำให้คนพัฒนาแรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลวขึ้น คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักมาจากครอบครัวที่เน้นเรื่องความใฝ่สัมฤทธิ์คนเหล่านี้รายงานว่ พ่อแม่ของตนแสดงว่าต้องการให้ตนประสบผลสำเร็จในการทำงานในสถานการณ์ที่ต้องแข่งขัน

สุรางค์ โคว์ตระกูล (2545, น. 172) ให้นิยามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศ (Standard Excellence) ที่ตนเองตั้งไว้ และได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่า ประกอบไปด้วย

- 1) มีความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ
- 2) รู้จักตั้งวัตถุประสงค์ของงานที่จะต้องทำเพื่อ

ความสำเร็จ ไม่สูงหรือต่ำจนเกินไปหรือรู้จักเสี่ยงระดับปานกลาง

3) รู้จักให้ข้อมูลป้อนกลับในการปรับการตั้งความคาดหวังของความสำเร็จของงานในอนาคต

4) มีความพยายามไม่ทอดทิ้งเพื่อทำงานให้สำเร็จ

ธนบดี สีขาวอ่อน, 2549, น. 31 (อ้างถึงใน Hermans, 1970, p. 354) ได้รวบรวมลักษณะผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ 10 ประการ ดังนี้

1) มีระดับความทะเยอทะยานสูง

2) มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลจากการกระทำของเขานั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส

3) มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้นไป

4) อดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานาน

5) เมื่องานกำลังทำอยู่ถูกขัดจังหวะหรือถูกรบกวน จะพยายามทำต่อไปให้สำเร็จ

6) รู้สึกว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง และสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

7) คำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก

8) เลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก

9) ต้องการให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่นโดยพยายามทำงานของตนให้ดี

10) พยายามปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ของตนให้ดีเสมอ

พรรณี ช เจนจิต (2545, น. 292) สรุปลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ ดังนี้

1) เป็นผู้ที่มีความมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ พยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

2) เป็นผู้ทำงานมีแผน

3) เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, น. 223 - 234) สรุปลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะต่อไปนี้

1) มีความกล้า โดยการกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว

2) มีความมุ่งมั่นพยายาม ชอบทำงานที่ท้าทาย ความคิดและความสามารถ

3) มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานตัวเอง รู้หน้าที่และภารกิจของตนเอง

4) มีความรอบรู้ในการตัดสินใจและติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง

5) มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ

6) มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มากและด้วยความสามารถที่มีอยู่

สรุปได้ว่า ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ได้แก่

1) ความทะเยอทะยาน ประกอบด้วย พฤติกรรมการตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง ต้องการเป็นที่รู้จักแก่ผู้อื่นโดยพยายามทำงานของตนเองให้ดีต้องการให้งานสำเร็จในระดับสูง

2) ขยันขันแข็ง มีความตั้งใจ และจริงจังกับการทำงาน มีความอดทน ทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที มีความสุข

และสนุกกับการทำงาน

3) ความกล้าเสี่ยง ประกอบด้วยพฤติกรรม กล้าได้ กล้าเสีย มุ่งความสำเร็จมากกว่าหลีกเลี่ยงความล้มเหลว เลือกทำงานที่ยากและท้าทายความสามารถ

2.2.3.3 แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำว่า “แรงจูงใจ” หรือ “Motivation” มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “Movere” แปลว่า การเคลื่อนไหว นักจิตวิทยาที่ศึกษาเรื่องแรงจูงใจจะให้ความสำคัญกับสิ่งเร้าภายนอกและสิ่งเร้าภายในที่เป็นพลังผลักดันให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะ ทิศทางและปริมาณที่แตกต่างกัน นั่นก็คือ แรงจูงใจเป็นพลังผลักดันให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวเพื่อไปสู่เป้าหมายที่แต่ละคนต้องการ ถ้าขาดแรงจูงใจ มนุษย์อาจเปรียบได้กับหุ่นยนต์ตัวหนึ่งที่เคลื่อนไหวได้ตามคำสั่งหรือความต้องการของผู้อื่น และพฤติกรรมหลาย ๆ อย่างของมนุษย์จะไม่เกิดขึ้นถ้าปราศจากแรงจูงใจ (ดวงเดือน ทวีสิน. 2539)

จากการศึกษาพบว่ามี 3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

1) ทฤษฎีของแมคเคลแลนด์ (ก่าพล พลเยี่ยม, 2537, น. 13 – 14, อ้างถึงใน McClelland, 1961, pp. 36 - 62) ได้แบ่งแรงจูงใจทางสังคมเป็น 3 ประเภท คือ

1.1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อประสบผลสำเร็จและมีความวิตกกังวลเมื่อล้มเหลว

1.2) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ต้องการเป็นที่นิยมชมชอบ หรือรักใคร่ชอบพอกับคนอื่น สิ่งเหล่านี้ เป็นแรงจูงใจ

ที่จะกระทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น

1.3) แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) หมายถึง ความปรารถนาที่จะได้มา ซึ่งอิทธิพลที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม ทำให้บุคคลแสวงหาอำนาจเพราะเกิดความรู้สึกว่าการทำอะไรให้ได้เหนือคนอื่นเป็นความภาคภูมิใจ ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูงจะเป็นผู้ที่มีความพยายามและควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองบรรลุความต้องการที่มีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

2)สาคร พิมพ์ทา, 2552, น. 62 (อ้างถึงใน Atkinson, 1964, pp. 240 - 268) ได้คิดทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเขามีความเชื่อว่าสิ่งกระตุ้นที่จะทำให้บุคคล ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ (Ta) ขึ้นอยู่กับผลบวกขององค์ประกอบ 3 ประการ คือ

2.1) สิ่งโน้มน้าวจิตใจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (Ts) ได้แก่ ผลคุณของ

2.1.1) แรงจูงใจที่มุ่งสู่ความสำเร็จ (Ms)

2.1.2) ความเข้มของความมุ่งหวังหรือโอกาสที่จะประสบความสำเร็จ (Ps)

2.1.3) ค่าของสิ่งล่อใจ (Incentive Value) ที่เป้าหมายของความสำเร็จ (Is)

2.2) สิ่งโน้มน้าวจิตใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Tf) ขึ้นกับผลคุณของ

2.2.1) แรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว (Maf)

2.2.2) โอกาสที่จะประสบความสำเร็จ (Pf =

1-Ps)

2.2.3) ค่าของสิ่งล่อใจที่เป็นเป้าหมายของ
ความล้มเหลว ($Tf = 1 - Is$)

2.3) ค่าของยั่วหรือองค์ประกอบจากภายนอก
(Extrinsic Tendency = Text) ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความ
ปรารถนาอยากจะทำกิจกรรมนั้น ๆ สรุป แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
ของแอทคินสัน ในรูปของสมการได้ ดังนี้

$$Ta = Ts + Tf + Text$$

$$= (Ms \times Ps \times Ts) + (Maf \times Pf \times IF) +$$

Text

3) สรวงศ์ โค้วตระกูล, 2536 (อ้างถึงใน
Maslow, 1970) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐาน (Basic Need)
ออกเป็น 5 ชั้น คือ

3.1) ความต้องการทางสรีระหรือความต้องการ
ทางร่างกาย (Physiological Need) หมายถึง ความต้องการ
พื้นฐานของร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่
มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอจะขาดเสียไม่ได้
และถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้ตนมีกิจกรรมขวนขวายที่
สนองความต้องการ

3.2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือ
สวัสดิภาพ (Safety Need) หมายถึง ความต้องการความมั่นคง
ปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว
การขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะ
ได้รับการปกป้องคุ้มครอง

3.3) ความต้องการความรัก และเป็นส่วนหนึ่ง

ของหมู่ (Love and Belonging Need) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่

3.4) ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Need) อันจะประกอบ ด้วยความต้องการประสบความสำเร็จ มีความต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น

3.5) ความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงและพัฒนาตามศักยภาพของตน (Self-Actualization Need) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน จะกล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้ค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเองปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดในที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะและอารมณ์ความรู้สึก ยอมรับตนเองทั้งส่วนดีส่วนเสีย

มาสโลว์ ได้จัดลำดับของความต้องการจากต่ำไปสูง เริ่มจากความต้องการทางสรีระ ซึ่งมาสโลว์เชื่อว่าเป็นความต้องการพื้นฐานที่มีแรงผลักดันรุนแรงที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จึงจะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ความต้องการสูงสุด คือ ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเต็มที่ตามศักยภาพของตน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 6 ชั้น ได้รับการตอบสนอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมี 3 ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ ที่ให้ความสนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมและการอบรมเลี้ยงดู โดยแมคเคลแลนด์ให้ความคิดเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของเอทคินสันโดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการตัดสินใจ เพื่อทำนายแนวโน้ม

ของพฤติกรรมมุ่งผลสัมฤทธิ์ แอคคินสันเชื่อว่า สิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ แนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จ แนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลวและการจูงใจจากภายนอกที่จะปฏิบัติงาน และมาสโลว์ ได้จัดลำดับของความต้องการจากต่ำไปสูง เริ่มจากความต้องการทางสรีระ ซึ่งมาสโลว์เชื่อว่าเป็นความต้องการพื้นฐานที่มีแรงผลักดันรุนแรงที่สุด ถ้าความต้องการนี้ขาดจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมตอบสนองจนเป็นที่พอใจ จึงจะมีความต้องการขั้นสูงต่อไป ความต้องการสูงสุด คือ ความต้องการที่จะรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อความต้องการทั้ง 6 ชั้น ได้รับการตอบสนอง

2.2.3.4 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เสนอแนวทางการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

1) การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์ ได้ใช้วิธีที่เรียกว่าเทคนิคการฉายภาพ (Projective Technique) จากแบบทดสอบ TAT (Thematic Apperception Test) ซึ่งมอเรียเป็นผู้สร้างขึ้น วิธีวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีนี้ คือ ใช้ภาพที่มีความหมายคลุมเครือ (Ambiguous) แต่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการศึกษาเป็นสิ่งเร้า ให้บุคคลเกิดการตอบสนอง แล้วนำสิ่งที่บุคคลตอบสนองไปวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่แมคเคลแลนด์ได้กำหนดไว้

2) สุตฤทัย ศรีปรีชา, 2550, น. 15 (อ้างถึงใน Anderson, 1941, pp. 41 - 42) ได้เสนอวิธีวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไว้ ดังนี้

2.1) การสังเกต เป็นวิธีการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางตรง ก่อนการสังเกตพฤติกรรมใดจะต้องแน่ใจถึงการ

กำหนดนิยามพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่จะวัดไว้อย่างชัดเจนล่วงหน้า การสังเกตที่ดีจำเป็นต้องสังเกตในหลายสถานการณ์ และสังเกตต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่นานพอ

2.2) การให้บุคคลรายงานตนเอง เป็นวิธีการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางอ้อม โดยทั่วไปแล้วแบบวัดชนิดให้รายงานด้วยตัวเองมักประกอบด้วยข้อคำถาม หรือคำคุณศัพท์ กำหนดให้บุคคลแสดงความรู้สึกต่อข้อคำถามนั้นว่าเห็นด้วยหรือไม่ หรือให้คำตอบเพื่อการค้นหาอารมณ์ความรู้สึกหรือให้เลือกคำคุณศัพท์เพื่ออธิบายแนวคิดที่กำหนดให้

3) สุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์ (2527) ได้ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสามารถสรุปการวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอยู่ 5 วิธี

3.1) การสังเกต เป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ทุกแขนงตั้งแต่
ประสบการณ์อันซับซ้อน

3.2) การทดสอบ ประกอบด้วย ข้อความต่าง ๆ หลายข้อที่ผู้ทดสอบตั้งขึ้น โดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไปเป็นมาตรฐาน ซึ่งบางข้อเป็นคำถามเกี่ยวกับความกลัว ความวิตกกังวล ความสนใจในสิ่งต่าง ๆ หรือปฏิกิริยาที่คนทำอยู่เสมอ เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ผู้ถูกทดสอบกับผู้ทดสอบต้องร่วมมือร่วมใจกันในการตอบคำถามต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์

3.3) การประมาณค่า โดยเลือกลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นเครื่องเช็ดชูให้บุคลิกภาพเด่น เช่น ความสงบเสงี่ยม โดยช่วยกันประมาณค่าบุคลิกภาพของผู้ถูกประมาณค่าว่าตกอยู่ในขั้นไหนหรือมีความสงบเสงี่ยมมากน้อยเพียงใด

3.4) การวิเคราะห์ตัวเอง คือ การประมาณค่าตนเองแบบวิเคราะห์ตัวเองจะเป็นคำถามแบบปรนัย จะเป็น

ประโยชน์ในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ

3.5) การสัมภาษณ์ มีหลักคล้ายกับการวิเคราะห์ตัวเอง ต่างกันที่ว่าผู้สัมภาษณ์มาตั้งคำถามให้เราติดตามเพื่อให้เราวิเคราะห์ตัวเอง ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้จัดบันทึกและประมาณค่าบุคลิกภาพผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ว่าตนถูกสอบบุคลิกภาพ

สรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นของนักเรียนที่จะทำพฤติกรรม วินัยในตนเองให้สำเร็จลุ่งไปด้วยดีตามมาตรฐานอันสูงสุด หรือเป็นไปตามที่นักเรียนวางไว้ โดยนักเรียนได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เมื่อมีอุปสรรคก็คิดหาทางแก้ไขโดยไม่ย่อท้อ วัตถุประสงค์ โดยให้นักเรียนระบุว่ามี ความมุ่งมั่นในการทำพฤติกรรมวินัยในตนเองมากน้อยเพียงไร โดยใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ McClelland โดยแยกเป็นตัวแปรสังเกตได้กล้าเสี่ยงอย่างเหมาะสม ความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ คาดการณ์ล่วงหน้า มีทักษะในการจัดระบบงาน

2.2.4 ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Relationships in the Family)

2.2.4.1 ความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ บิดา มารดา พี่ น้อง ให้ความรักใคร่ผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม มีการเอาใจใส่ดูแลกันมีค่านิยมและการปฏิบัติต่อกัน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ต่างๆ กัน คือ

ชื่นสมล อุกฤษฏ์วิริยะ, 2543, น. 13 (อ้างถึงใน Olson and others. 1979, pp. 5 - 6) ได้นิยามความหมายของ ความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ว่า เป็นความผูกพันทางอารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวที่มีให้กับอีกคนหนึ่งและระดับประสบการณ์

การปกครองตนเองของแต่ละคนในระบบครอบครัว หรือในอีกความหมายหนึ่ง คือ ความผูกพันใกล้ชิดของสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกันทั้งทางกายภาพและทางจิตใจในสถานะที่มีกำลังใจ หรือทอดอวยครอบครัวที่มีระดับความสัมพันธ์สูงมาก (High Cohesion) มักจะอ้างถึงเรื่องความพัวพันเกี่ยวข้องกันของสมาชิกที่ใกล้ชิดกัน มีความผูกพันและเกี่ยวข้องกันอย่างมากในเรื่องประสบการณ์ของแต่ละคน ทั้งในเรื่องการปกครองตนเอง การทำให้สมความปรารถนา หรือเป้าหมายความต้องการ

ส่วนคำว่า ความไม่เกี่ยวข้องกัน (Disengaged)

อ้างถึงครอบครัวที่มีความสัมพันธ์น้อย (Low Cohesion) คือ มีประสบการณ์ร่วมกันน้อย ไม่ค่อยใกล้ชิดกัน เป็นครอบครัวที่โดดเดี่ยว มีการหย่าร้าง ถึงแม้สมาชิกในครอบครัวจะมีการปกครองตนเองสูง มีอิสรภาพและความเป็นตัวของตัวเองสูง แต่ก็มักจะมีอารมณ์อ่อนไหวรุนแรง รวมถึงการไม่มีความรู้สึกที่อยากจะติดต่อกับคนอื่น ๆ ในครอบครัว

กมลลา แสงสีทอง (2526, น. 8) ได้นิยามความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ว่า หมายถึงความสัมพันธ์ตามบทบาทที่คนเรามีต่อสมาชิกในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์มีลักษณะเป็นความปรองดองรักใคร่กลมเกลียวกันในครอบครัว ก็นับได้เป็นความสัมพันธ์ที่ดี แต่ถ้าเป็นความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งหรือมีความรู้สึกเป็นอริต่อกันถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัว

อัญชลี ฉิตะปุระ (2536, น. 24) ได้นิยามความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์หรือความผูกพันซึ่งประกอบด้วยความพึงพอใจ และการปฏิบัติของสมาชิกในครอบครัวนั้น ๆ เพื่อให้สมาชิกแต่ละคนมีการพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดี และสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ศรีทัพบทิม พานิชพันธ์ (2544, น. 10 - 8) ได้นิยามความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ความผูกพันรักใคร่ ความใกล้ชิด คั่นเคย สนิทสนม ระหว่าง บิดา มารดา และบุตร รวมถึงเครือญาติและบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครอบครัวนั้น ๆ ด้วยความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเป็นเรื่องที่สามารถก่อให้เกิดผลดี หรือก่อให้เกิดปัญหาและเป็นมูลเหตุแห่งปัญหานานาประการ

สรุปว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว หมายถึง ลักษณะความผูกพันเกี่ยวข้งกัน หรือการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในครอบครัว ระหว่างสมาชิกในครอบครัวซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ก็ได้ หากความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความปรองดองรักใคร่เข้าใจกัน ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกัน จัดเป็นสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจในครอบครัว และกลายเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีต่อไป อีกทั้งมีผลให้สมาชิกในครอบครัวมีการพัฒนาความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับผู้อื่นได้อีกด้วย

2.2.4.2 องค์ประกอบและรูปแบบความสัมพันธ์ในครอบครัว

ชีนสมล อุกฤษฏ์วิริยะ, 2543, น. 9 (อ้างถึงใน Olson, 1979, p. 6) สรุปว่า ในการศึกษาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างกันของบุคคลถือเป็นความสัมพันธ์กันทางบทบาท คือ สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันนั้นไม่มีโอกาสเลือกที่จะสัมพันธ์กัน เมื่อลูกคลอดมาจะต้องเกิดความสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างพ่อแม่ลูก ซึ่งเป็นไปตามบทบาททางสังคม อย่างไรก็ตาม บุคคลทั่วไปยังมองความสัมพันธ์ในครอบครัวว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด (Close Relationship) โดยพิจารณาจากระดับความเข้มข้นในการผูกพันกัน (Intensity) ความคุ้นเคย สนิทสนมกัน (Intimacy) ความเชื่อถือไว้วางใจกัน (Trust) และ

การเข้าไปเกี่ยวข้องกัน (Commitment) ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Cohesion) มีตัวชี้วัด ดังนี้

1) ความผูกพันทางอารมณ์ (Emotional Bounding) หมายถึง ความเอาใจใส่และดูแลเอื้ออาทรต่อกัน มีความรักความห่วงใย ตลอดจนการให้กำลังใจกันและกัน ซึ่งชมยินดีเมื่อมีสมาชิกในครอบครัวประสบความสำเร็จ

2) ความมีอิสระภาพ (Independent) หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีอำนาจในการปกครองตนเองและการไม่บังคับให้สมาชิกในครอบครัวทำตามอำเภอใจของตนเอง เคารพสิทธิในเรื่องส่วนตัวของสมาชิกในครอบครัว

3) ขอบเขตความสัมพันธ์ (Boundaries) หมายถึง ความยืดหยุ่น การอนุญาต การเปิดรับสิ่งใหม่ของสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกันในด้านกายภาพและจิตวิทยาในเรื่องการคบคน สถานที่ความคิดหรือค่านิยมต่าง ๆ เช่น การอนุญาตให้ลูกคบเพื่อนหลากหลายประเภท อนุญาตให้เลือกนับถือศาสนาได้ตามความคิดของตนเอง อนุญาตให้เปิดรับความคิดใหม่ๆ ผ่านสื่อ อนุญาตให้นำค่านิยม ความคิดหรือบุคคลเข้ามาในครอบครัวได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของกันและกัน

4) การใช้เวลาอยู่ร่วมกัน (Time) หมายถึง การมีเวลาอยู่ร่วมกัน หรือการที่ทุกคนในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างรวมกันในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือมีโอกาสพูดคุยกัน

5) พื้นที่ความใกล้ชิดสนิทสนม (Space) การสัมผัสสกอดรัด เช่น การโอบรัด ก้าวแขนหรือหอมแก้มกันในครอบครัว เป็นการแสดงความรักความอบอุ่นตามธรรมชาติ และเคารพสิทธิกันและกันในสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัวของตนเอง

6) ความเป็นเพื่อน (Friends) หมายถึง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความเชื่อใจกัน ให้ความเป็นกันเอง

เปิดเผย ความคุ้นเคย และการให้คำแนะนำ

7)การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การร่วมพิจารณาปัญหาครอบครัวร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาสำคัญๆ ในครอบครัว

8)ความสนใจ (Interest) หมายถึง ความสนใจในการทำกิจกรรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันโดยมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน ตลอดจนให้ความสนใจในกิจกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง

9)การพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation) หมายถึง การที่พ่อแม่ลูก ได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง เช่น การท่องเที่ยวต่างจังหวัด การเล่นกีฬา การออกไปบันเทิงนอกบ้าน การชมวีดิทัศน์หรือภาพยนตร์ การทำงานอดิเรก ร่วมกัน

พรรณา กาญจนานา, 2548, น. 16 - 17 (อ้างถึงใน Stinnett and others, 1985) ได้นำเสนอองค์ประกอบของคุณภาพครอบครัวเข้มแข็งที่สำคัญ 6 ประการ ซึ่งสรุปได้จากการสำรวจครอบครัว จำนวน 16,000 ครอบครัว ในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1)การมีพันธะสัญญาต่อกัน (Commitment) ครอบครัวที่มีคุณภาพจะแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการมีพันธะต่อความสุขของครอบครัวร่วมกัน กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัวมีความมั่นคงและซื่อสัตย์ต่อกัน ให้ความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีอิสระในความคิดและการกระทำของตนเองโดยคำนึงถึงความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวเป็นสำคัญด้วย มีความรู้สึกผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของกันและกัน

2)ความรักใคร่ชื่นชม (Appreciation and Affection) ได้แก่ การแสดงออกให้สมาชิกในครอบครัวรับรู้ถึง

ความรักความห่วงใยที่มีต่อกัน ให้ความพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกัน รวมถึงสิ่งที่กระทำ ให้ต่อกัน ตลอดจนให้ความยอมรับในความเป็นตัวเองของแต่ละบุคคล

3) การสื่อสารในเชิงบวก (Positive Communication) ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และเป็นไปอย่างเปิดเผย เมื่อมีปัญหาหรือความขัดแย้งเกิดขึ้น จะมีการพูดคุยกันถึงปัญหาโดยตรงไปตรงมา แยกแยะประเด็นปัญหาโดยหลีกเลี่ยงการตำหนิติเตียนและยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างกัน มองโลกในแง่ดี และสร้างอารมณ์ขันภายในครอบครัว

4) การใช้เวลาร่วมกัน (Time Together) ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารร่วมกันที่บ้าน การช่วยกันทำงานบ้าน การใช้เวลาวางงานอดิเรกหรือเล่นกีฬาด้วยกัน รวมถึงการออกไปพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านด้วยกัน

5) การมีจิตสำนึกที่ดี (Spiritual Well-being) ได้แก่ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความศรัทธาต่อศาสนาในระดับสูง มีกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน เช่น ไปโบสถ์ทุกวันอาทิตย์ รวมถึงการมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับชีวิต มีความรักและปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ และให้ความช่วยเหลือผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม

6) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว (Ability to Cope with Problem) ครอบครัวที่มีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ไขปัญหา หรือกู่สถานการณ์ที่วิกฤตให้กลับคืนสู่สภาพดีได้ดังเดิม มีความสามารถในการปรับตัว การมองเห็นปัญหาเป็นโอกาสแห่งการเปลี่ยนแปลง เปิดใจและยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สมาชิกในครอบครัวร่วมกันต่อสู้กับปัญหาแทนที่จะทอดทิ้งหรือแตกแยกไปคนละทิศคนละทาง

พรพจน์ กิ่งแก้ว, 2538, น. 30 (อ้างถึงใน

Grandall, n. d.) สรุปว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็น ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary Relationship) ซึ่งมี องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1)บทบาทที่หลากหลาย (Number of Role) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันหลาย บทบาท เช่น เป็นพ่อแม่ เป็นผู้สั่งสอน เป็นผู้เลี้ยงดู เป็นผู้ช่วยเหลือ สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์กันในทุกๆ ด้าน ทำให้ได้ รู้จักค่านิยม ความสนใจ ความเชื่อถือตลอดจนบุคลิกที่เป็นจริงของ กันและกัน

2)การสื่อสาร (Communication) ความสัมพันธ์ แบบปฐมภูมิมีการสื่อสารแบบเปิด มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระและกว้างขวาง

3)อารมณ์ (Emotion) ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ ในครอบครัวก่อรูปขึ้นมาจากอารมณ์ต่าง ๆ ระหว่างสมาชิก ก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ ความผูกพันรักใคร่ ความคิดถึง หรือเป็นความขัดแย้ง ความโกรธ ก็ได้

4)ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้สึก (Transferability) ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิเป็นการปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลเป็นคนๆ ไปมีความรู้สึกผูกพันเฉพาะเจาะจง ยากที่จะ เปลี่ยนแปลงได้ และไม่สามารถที่จะถ่ายทอดไปสู่คนอื่นได้ง่ายๆ

กุหลาบ รัตนสังฆธรรม และคณะ, 2541, น. 15 (อ้าง ถึงใน Umberson D, 1992) ให้ความเห็นว่าเป็นว่า สัมพันธภาพใน ครอบครัวจะมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ ดังนี้

1)สัมพันธภาพในครอบครัวจะต้องยั่งยืนและ ขยายใหญ่

2)บุตรควรมีความสัมพันธ์ต่อบิดามารดา

3)สังคมจะยกย่องครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี

4)ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี สมาชิกในครอบครัวจะเกิดความรู้สึกมีคุณค่าและเจตคติที่ดีต่อสังคม

5)ความผูกพันระหว่างบิดามารดาและบุตร ต้องมีความเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา

สรุปว่า ปัจจัยภายในครอบครัวที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในครอบครัว ได้แก่ การรู้จักบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวตลอดจนสามารถปฏิบัติให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่นั้น พื้นฐานของความรักระหว่างสมาชิก สภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัว และการจัดสรรทรัพยากรในครอบครัวอย่างเหมาะสม ซึ่งหมายรวมถึง เงิน สิ่งของและเวลาที่มีให้แก่กัน

2.2.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา

ครอบครัวมีอิทธิพลต่อสมาชิกในครอบครัวสัมพันธ์ภาพของวัยรุ่นแต่ละคนในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กับการมีพัฒนาการแต่ละด้าน สัมพันธ์ภาพที่พอเหมาะจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงวัยรุ่นที่ดี อย่างไรก็ตามวัยรุ่นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ มีความเป็นเหตุเป็นผลเหมือนผู้ใหญ่ขึ้น การได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากสังคมภายนอกจะแตกต่างจากประสบการณ์ภายในครอบครัว ต่อจากนั้นความสำคัญของบิดามารดาในความคิดของวัยรุ่นก็จะลดน้อยลง ซึ่งจะแตกต่างไปจากวัยเด็ก เด็กเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นจะมีปฏิสัมพันธ์กับบิดามารดา ในด้านการใช้คำพูดที่ต้องมีการตัดสินใจของตัววัยรุ่นเองมากกว่าที่จะต้องให้บิดามารดาบังคับ หรือสร้างกฎเกณฑ์เกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น (Sprinthall N.A. and Callins, n.d. 250 - 252) ในครอบครัวที่มีสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีจะเกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกันเอง ทำให้เกิดความไม่มั่นคงหรือความเสียหายต่อพฤติกรรมการแสดงออกในช่วงระยะวัยรุ่น ซึ่งจะเป็นจุดอ่อนที่ทำให้สัมพันธ์ภาพในครอบครัวเปราะบาง สัมพันธ์ภาพในครอบครัวระหว่างสมาชิกไม่ดีจะส่งผลด้านจิตใจ โดยเฉพาะในวัยรุ่นตอนต้นทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ยังต้องพึ่งพาครอบครัว ที่คิดว่าครอบครัวจะมีความปลอดภัยในชีวิตของพวกเขา สัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ดี จะต้องมีการให้คำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมตามวัยนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จต่อการพัฒนาการในขั้นต่อ ๆ ไป (Hurlock, 1980, p. 252)

ความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นกับบิดามารดา ควรมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างพอเหมาะ บุตรจะเกิดการรับรู้จากบิดามารดาของเขาเอง ซึ่งจะต้องไม่ทำให้บุตรเกิดความขัดแย้งกับสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เมื่อบุตรมีความกังวลเกิดขึ้นบิดามารดาควรให้คำแนะนำ ไม่ควรติเตียนจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว แม้บางครั้งครอบครัวอาจเป็นครอบครัวที่

ไม่สมบูรณ์ดีนัก แต่อย่างน้อยก็ควรให้ได้รับความสุขระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกัน ไม่ควรให้เกิดการแตกแยกหรือหมัดหวังกับสมาชิกคนใดคนหนึ่ง (Skolnick As. and Skalnick J.H, 1983, pp. 405 - 406)

สัมพันธภาพในครอบครัวจะเป็นตัวเชื่อมโยงในการรับรู้ที่ดีให้กับวัยรุ่น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ประการ คือ (Sprinthall, N.A. and Callins, 1995, pp. 280 - 281)

ประการแรก วัยรุ่นที่มีการรับรู้จะมีส่วนช่วยให้เกิดการสนับสนุนทัศนคติที่ดี จากการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา และอิสราเอล แสดงให้เห็นถึงวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีการรับรู้ต่อการสนับสนุนที่ให้ความเอาใจใส่ และสนับสนุนในกิจกรรมต่างๆ จะส่งผลให้วัยรุ่นมีความเห็นคุณค่าในตนเองสูง

ประการที่สอง ในรูปแบบของบิดามารดาที่มีการเอาใจใส่ มีรายงานว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่ใช้การวางอำนาจจะมีแนวความคิดทางด้านบวกและการรู้สำนึกต่อตนเองได้น้อยกว่าครอบครัวที่ให้การดูแลแบบมีกฎระเบียบ

กล่าวได้ว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่ดีจะเป็นพื้นฐานชั้นสูงของครอบครัวที่จะส่งผลต่อสังคม โดยสมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความผูกพันซึ่งกันและกันและกันมีการช่วยเหลือห่วงใยอาทรต่อกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุขภายในครอบครัว และเป็นพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดีแก่สมาชิก โดยเฉพาะบุตรจะมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมตามวัย และสามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ด้วย

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเรื่องการแสดงบทบาท ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว รวมถึงลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดา มารดาและผู้ปกครอง

2.2.4.4 การวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว

จงกลนี ต้อยเจริญ และรสสุคนธ์ พิไชยแพทย์

(2546) สร้างแบบสอบถามการรับรู้หรือความคิดด้านสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครราชสีมา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 สิทธิพร ผมงาม

(2547) สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว แบ่งเป็น 7 ด้าน คือ การเข้าใจความรู้สึกของกันและกัน การปรึกษาหารือให้คำแนะนำระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับฟังความคิดเห็นของกันและกันและการทำกิจกรรมร่วมกัน การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมในครอบครัวร่วมกัน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 3 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .34 ถึง .71 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 ชื่นสมล อุกฤษฎ์วิริยะ (2543) สร้างแบบวัดความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยสร้างครอบคลุม 9 ตัวชี้วัดตามทฤษฎีของโอลสัน คือ ความผูกพันทางอารมณ์ ความมีอิสระภาพ ขอบเขตความสัมพันธ์ การใช้เวลาอยู่ร่วมกัน พื้นที่ความใกล้ชิดสนิทสนม ความเป็นเพื่อน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความสนใจ และการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนักศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .923

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวัดความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นแบบวัด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท โดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์ในครอบครัวของ Stinnett แยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝง

ภายนอก คือ การมีพันธะสัญญาต่อกัน ความรักใคร่ชื่นชม การสื่อสารในเชิงบวก การใช้เวลาร่วมกัน การมีจิตสำนึกที่ดี ความสามารถในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว

2.2.5 บรรยากาศในชั้นเรียน (Atmosphere in the Classroom)

2.2.5.1 ความหมายของบรรยากาศในชั้นเรียน

นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้ใช้คำต่าง ๆ กันหลายคำ ซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า บรรยากาศในชั้นเรียน อาทิ บรรยากาศในห้องเรียน สภาพแวดล้อมในห้องเรียน เป็นต้น โดยมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปบ้าง ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการนำไปใช้เป็นเกณฑ์ ซึ่งได้มีการให้ความหมายของบรรยากาศในชั้นเรียน ดังนี้

นวรรตน์ ประทุมตา, 2546, น. 29 (อ้างถึงใน Broom, 1996) ให้นิยามว่าบรรยากาศเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการพยากรณ์คุณลักษณะของมนุษย์ เช่น สติปัญญาโดยทั่วไป และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ห้องเรียนที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ย่อมจะมีโอกาสช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ซึ่งแสดงว่านักเรียนได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการเรียนหรือในห้องเรียน มีความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอนมาแล้ว ยังมีแนวโน้มว่านักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

ภีรนนท์ กล้าหาญ, 2548, น. 40 (อ้างถึงใน Good, 1973, p. 106) ให้นิยามว่าบรรยากาศในชั้นเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียน ที่รวมสภาพแวดล้อมทางกายภาพและระดับอารมณ์ความรู้สึกด้วย

พิทักษ์ วงแหวน, 2546, น. 45 (อ้างถึงใน Moors,

1978, p. 263) ให้นิยามว่า บรรยากาศในชั้นเรียน เป็นสภาพบรรยากาศหรือสภาพการณ์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้เรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน

มาลี นิสสัยสุข (2529, น. 7) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ไว้ว่า คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่หรือเกิดขึ้นในห้องเรียนขณะที่มีการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียน คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในห้องเรียนขณะที่มีการเรียนการสอน ซึ่งมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจหรืออารมณ์ของผู้เรียนในการเรียนการสอน

2.2.5.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียน

ชุตินน ศรีแก้ว, 2546, น. 34 (อ้างถึงใน Witthall, 1949, p. 347) กล่าวว่า ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจดี อารมณ์แจ่มใส กระฉับกระเฉง มีความสนใจในการเรียนยอมช่วยเหลือให้เรียนรู้ได้ดีและมากขึ้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีประสบการณ์ที่มีลักษณะดังนี้

1) มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนเห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของเขา

2) เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ไม่ขู่เข็ญ กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้สึกลัวสถานการณ์นั้น ๆ น่ากลัวจะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความจริงใจต่อกัน เงื่อนไขในข้อหนึ่งต้องขึ้นอยู่กัเงื่อนไขที่สอง

เนตรชนก พุ่มพวง, 2546, น. 39 (อ้างถึงใน Anderson, 1970, pp. 135 - 152) ได้ศึกษาผลของบรรยากาศใน

ชั้นเรียนที่มีต่อผู้เรียน โดยได้ระบุถึงลักษณะบรรยากาศที่มีอิทธิพล และส่งเสริมต่อความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนไว้ดังนี้

1)ความเป็นกันเอง ความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม ความคุ้นเคยของสมาชิกในกลุ่มผู้เรียน

2)การแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3)การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กิจกรรมการเรียนที่มีรูปแบบที่สามารถปฏิบัติได้และให้ประโยชน์

4)การดำเนินกิจกรรมการเรียนไปไปอย่างมีลำดับ ขั้นตอน ไม่ล้าช้าและมีความสอดคล้องเหมาะสม

5)การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น หนังสือ เครื่องมือ วัสดุ ที่พร้อมจะใช้ได้อยู่ตลอดเวลา

6)การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอนและมีความพยายามที่จะลดความขัดแย้งระหว่างกัน

7)ผู้สอนและผู้เรียนทราบจุดประสงค์และความคาดหวังในการเรียนอย่างชัดเจน

8)สร้างความเป็นธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชังของครู ซึ่งยังผลให้เกิดความไม่เป็นธรรม

9)ผู้เรียนที่มีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถอยู่เสมอ

10) สร้างความตื่นตัวและขจัดความเฉื่อยชาอันเป็นสาเหตุของความเบื่อหน่ายต่อการเรียนการสอน

2.2.5.3 องค์ประกอบของบรรยากาศในชั้นเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2524, น. 26 - 27) ได้แบ่ง

บรรยากาศในชั้นเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม อันประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งจากบรรยากาศ 3 กลุ่มนี้ สามารถจัดเป็นด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้

1)การมีส่วนร่วม (Involvement) หมายถึง การที่นักเรียนในห้องมีความตั้งใจและแสดงความสนใจในกิจกรรมของชั้นเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการอภิปราย การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ

2)ความผูกพันฉันท์มิตร (Affiliation) หมายถึง นักเรียนมีความรู้สึกและแสดงออก ซึ่งความเป็นมิตรต่อกันและกัน เช่น การรู้จักคุ้นเคยกันช่วยกันทำงาน มีความพอใจที่ได้ทำงานร่วมกัน

3)การแข่งขัน (Competition) หมายถึง การที่นักเรียนแข่งขันซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้คะแนนสูงหรือได้รับการยอมรับ

4)ระเบียบและการมีระบบงาน (Order and Organization) หมายถึง การเน้นการประพฤติปฏิบัติในชั้นเรียนด้วยลักษณะที่เป็นระเบียบ กิจกรรมต่าง ๆ จัดไว้อย่างมีระบบ

5)การสนับสนุนจากครู (Teacher Support) หมายถึง การแสดงออกของครูที่แสดงความสนใจต่อนักเรียน ใ้วางใจนักเรียน สนใจในความคิดของนักเรียน

6)การเน้นงาน (Task Orientation) หมายถึง การจัดกิจกรรมของชั้นเรียน มุ่งให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางวิชาการ ไม่ออกนอกเรื่องที่กำลังเรียนกำลังสอน

จำลอง ภูบารุง (2530, น. 14) ได้สรุปบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1) พฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่างประกอบ การสอนเนื้อหาสำคัญในบทเรียน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การแทรกเกร็ดความรู้หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์ การตั้งคำถามนักเรียน การเสริมแรง การสรุป เป็นต้น

2) พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีจิตใจพร้อมก่อนเริ่มบทเรียน นักเรียนที่เรียนช้าได้รับการเอาใจใส่ นักเรียนเรียนโดยผ่านประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทาง โดยส่วนรวมนักเรียนสนใจในบทเรียน นักเรียนได้ฝึกทักษะที่ต้องการ นักเรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติดีขึ้น เป็นต้น

3) บรรยากาศในห้องเรียน ได้แก่ การแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนถามปัญหา การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพสิทธิของผู้อื่น การจัดห้องเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรม เป็นต้น

4) การใช้สื่อการสอน ได้แก่ ความเหมาะสมของปริมาณสื่อการสอนต่อเวลา ความเหมาะสมของสื่อการสอนต่อผู้เรียน ความเป็นรูปธรรมของสื่อการสอน การใช้วัสดุในท้องถิ่น สร้างสื่อการสอน เป็นต้น

วรารักษ์ ทองสว่างแจ่ม 2549, น. 42 (อ้างถึงใน Lawrenz, 1976, p. 315) สรุปว่าบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นสภาพหรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา ประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน บรรยากาศของห้องเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตหรืออารมณ์ของผู้เรียน

เนตรชนก พุ่มพวง (2546) ให้นิยามสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาพการณ์ทางการเรียน

ทั้งในและนอกห้องเรียนที่มีผลต่อนักเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

1) ลักษณะทางกายภาพ ได้แก่

1.1) สถานที่เรียน ได้แก่ การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนเมื่อเทียบกับปริมาณนักเรียน บริเวณห้องเรียนปราศจากสิ่งรบกวน เช่น เสียง กลิ่น

1.2) สื่อ อุปกรณ์ทางการเรียนการสอน ได้แก่ ปริมาณของสื่ออุปกรณ์ทางการเรียนการสอน

2) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครูทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ ความสนใจนักเรียนของครู ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเอง การสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่น

2.1) การปฏิบัติของครูที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ยอมรับความคิดเห็นและให้ความเป็นกันเองต่อนักเรียน ให้คำปรึกษา แนะนำในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

2.2) การปฏิบัติของนักเรียนที่มีต่อครู ได้แก่ การให้ความเคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งแนะของครู เข้าร่วมกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การซักถาม การแสดงความคิดเห็น และการปรึกษาเมื่อมีปัญหาในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว

3) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความหวังใย

ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันใน
กลุ่มเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน

โดยสรุป องค์ประกอบของบรรยากาศในชั้นเรียน
หมายถึง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ควรจะมีบรรยากาศที่เอื้อต่อ
การเรียนรู้และเสริมสร้างพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพของนักเรียน
ซึ่งจะต้องเป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง มี
สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนด้วยตนเอง

1) พฤติกรรมของครู

พฤติกรรมของครูสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับ
บรรยากาศในชั้นเรียน ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของ
นักเรียน ครูสามารถทำได้เป็นอย่างมากเพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศ
การเรียนรู้ในทางบวก โดยการประกันว่าชั้นเรียนเป็นสถานที่ที่มี
ความปลอดภัย เป็นระเบียบสามัคคีและมีความเป็นมิตรในการ
ทำงาน ครูสามารถทำให้สิ่งดังกล่าวประสบความสำเร็จ (ชาญ
ชัย อาจิ้นสมาจาร, 2544, น. 43) โดยเป็นตัวอย่างในเจตคติและ
พฤติกรรมทางบวก และสร้างสรรค์ ต่อเพื่อนร่วมงาน นักเรียนและ
ผู้ปกครอง ใช้อำนาจหน้าที่อย่างยุติธรรม ให้ความอบอุ่นและการ
สนับสนุน ส่งเสริมหรือความคิดหรือความร่วมมืออิสระตามความ
เหมาะสม กระตุ้นนักเรียนให้เรียนรู้ และให้มาตรการในการเลือก
แก่เขาในกระบวนการเรียนรู้ ประกันความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่าง
ผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ และหาโอกาสเพื่อทำ
ให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุน การยอมรับ มีคุณค่า
ประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงทางอารมณ์

ครูเป็นผู้ส่งเสริมให้เด็กได้รับความรู้และพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์ ครูมีอิทธิพลต่อเด็กทั้งทางด้านการแสดงออก
และจิตใจ (นพมาศ พัวพิสิฐ, 2529, น. 51) ดังนั้น ครูควรเป็น
แม่แบบที่ดีสำหรับเด็ก แต่เดิมนั้นการศึกษาในเรื่องอิทธิพลของ
สภาพแวดล้อมที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้นยังไม่
เป็นที่สนใจแพร่หลายนัก และดูเหมือนว่าชีวิตความเป็นไป

ตลอดจนการดำเนินการต่าง ๆ ในเรื่องการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียนกับตัวนักเรียนเท่านั้น แท้จริงยังมีสิ่งอื่น ๆ ที่มีส่วนผลักดันให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวิถีทางที่ต้องการหรือไม่ต้องการอีกด้วย

ยรรยง ฎกกองพลอย, 2550, น. 52 (อ้างถึงใน Anderson and Briwver, n.d.) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมครู ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กส่วนมากไปจากครูโดยแบ่งพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1) กลุ่มครูที่มีอำนาจเหนือนักเรียน (Dominative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น บอกรักเรียนย้ายที่นั่ง ใช้การเตือนสั่งให้เด็กทำสิ่ง ๆ ตัดสั้นใจแบบปราศจากเหตุผล และเรียกร้องความสนใจจากเด็ก

2) กลุ่มครูแบบบูรณาการ (Integrative) มีการปฏิบัติต่อนักเรียน เช่น ถามถึงความสนใจของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเด็กในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับพฤติกรรมของนักเรียนและมีการถามถึงความสนใจของนักเรียนในขณะที่สอน จากการวิจัยของ แอนเดอร์สัน และ บรีวเวอร์ พบว่าพฤติกรรมของนักเรียนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของครู สำหรับนักเรียนที่มีครูที่มีพฤติกรรมแบบมีอำนาจเหนือตน จะเป็นคนที่พฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนเด็กที่มีครูแบบบูรณาการจะเป็นคนให้ความร่วมมือ มีพฤติกรรมนำตัวเองได้

อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533, น. 30) พบว่าพฤติกรรมของครูมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนต่อนักเรียนอย่างมาก และมีลักษณะที่เด่น ๆ นักเรียนมีความสนใจ ได้แก่

- 1) ครูแต่งกายเรียบร้อย
- 2) มีความรู้ในเนื้อหาวิชาดี

- 3) ความคุมชั้นเรียนได้ดี
- 4) พูดเสียงดังฟังชัด
- 5) ยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเองกับนักเรียน
- 6) ใจดีมีเหตุผล
- 7) ใช้วาจาสุภาพอ่อนโยนกับนักเรียนเสมอ
- 8) เตรียมการสอนมาอย่างดีทุกครั้ง
- 9) ใช้สื่อการสอนเสมอ
- 10) เข้าสอนตรงเวลาทุกครั้ง
- 11) มีบุคลิกน่าถือเป็นแบบอย่าง
- 12) อธิบายเนื้อหาวิชาได้แจ่มแจ้ง
- 13) รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

นพมาศ พัวพิสิฐ, 2529, น. 16 (อ้างถึงใน
 ปราณี สนิทวงศ์, 2515) ได้เสนอแนะพฤติกรรมในการสอนที่ครู
 พึงมี ดังนี้

- 1) ครูต้องเตรียมการสอนมาอย่างดี
- 2) สอนโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน
 แสดงความคิดเห็นร่วมกันแก้ปัญหา
- 3) ให้เด็กได้เรียนด้วยการกระทำ เพื่อให้รู้เห็น
 ได้ด้วยตนเอง
- 4) การสอนควรเริ่มด้วยปัญหาที่เด็กสนใจ เด็ก
 จะได้รู้จักแก้ปัญหาและเกิดความเข้าใจ
- 5) ครูต้องคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กในวัย
 ต่าง ๆ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ประสบการณ์
 เดิม เนื้อหาบทเรียน เพื่อที่จะได้ใช้วิธีการเสนอที่เหมาะสม
- 6) สอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน ฝึกให้เด็ก

สังเกต พิจารณาหาเหตุผลและเชื่อมั่นในตนเอง

7)สอนให้เด็กงอกงามทั้งความรู้ ทักษะ
ทัศนคติ อุปนิสัย และประพฤติดีงาม

8)สอนให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์

9)สอนให้รู้จักวัดผลด้วยตนเอง ปฏิสัมพันธ์
ระหว่างครูกับนักเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2530, น. 54) ได้สรุปว่า
ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนว่า หน้าที่ของครู ไม่ใช่เพียง
แค่สอนเท่านั้น ยังจะต้องอบรมกล่อมเกลานิสัยใจคอ ความ
ประพฤติของนักเรียนและจะต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์ฉันท์ครูกับ
ลูกศิษย์ กล่าวคือ นักเรียนให้ความเคารพนับถือด้วยความจริงใจ
ไม่ใช่เพราะเกรงกลัวอำนาจอันไม่เป็นธรรมชาติของครู

ยนต์ ชุ่มจิตต์ (2531, น. 51) สรุปว่าครูกับ
นักเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด ครูจึงควร
ปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด และควรสร้างมนุษย์สัมพันธ์
อันดีระหว่างครูกับนักเรียนให้แน่นแฟ้น ให้นักเรียนมีความตั้งใจ
ตลอดไป วิธีการที่ครูควรกระทำต่อนักเรียน เช่น

1)สอนนักเรียนให้เกิดความรู้ความสามารถ
ในวิชาการต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2)สอนให้นักเรียนของตนมีความสนุกสนาน
เพลิดเพลินกับการเล่าเรียนไม่เบื่อหน่ายอยากจะเรียนอยู่เสมอ

3)อบรมดูแลความประพฤติของนักเรียนให้อยู่
ในระเบียบวินัย

4)ดูแลทุกข์สุขของนักเรียนอยู่เสมอ

5)เป็นที่ปรึกษาหารือ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ใ้
นักเรียน

พรรณี ช. เจนจิต (2533, น. 253) ใ้

ความหมาย สัมพันธภาพระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน พบว่า ครูมีหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียน บรรยากาศในชั้นเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนควรมีลักษณะผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเขา พยายามมองสถานการณ์ต่าง ๆ ตามที่เด็กมอง

วิจิตร อาวะกุล (2540, น. 10) ให้ความหมาย สัมพันธภาพว่า เป็นความสัมพันธ์ ผูกพัน เกี่ยวข้องกันระหว่างมนุษย์ด้วยกันหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคลกับคณะบุคคลหรือสังคม

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูที่แสดงกับนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียน เกิดความรู้สึกทั้งในทางที่ดีและไม่ดีต่อครูทั้งในด้านการสอน ความสนใจเอาใจใส่ต่อผู้เรียน การอบรมกล่อมเกล้านิสัยใจคอ ความประพฤติของนักเรียน มีความยุติธรรม ช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินผลการสอน ให้ความร่วมมือและคำปรึกษาแก่ผู้เรียนด้านการเรียนส่วนตัว และสังคม

2) ลักษณะของความสัมพันธอันดีระหว่างครูกับนักเรียน

พรรณี ช. เจนจิต (2533, น. 14) ได้สรุปการจัดการเรียนการสอนของครูให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอนว่า ครูควรสร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียน ดังนี้

1) พยายามตอบสนองความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย การเป็นเจ้าของและการยอมรับ เช่น พยายามจำชื่อนักเรียนให้ได้ทุกคน และเรียกชื่อได้ถูกต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้สดชื่น

2) กระตุ้นให้นักเรียนพัฒนายิ่งๆ ขึ้น เช่น ไม่ลงโทษเด็กเมื่อทำข้อสอบไม่ได้ไม่เข้มงวดจนเกินไป กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

3) จัดประสบการณ์ช่วยให้เด็กประสบ

ความสำเร็จโดยการคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล การมอบหมายควรให้ตามความสามารถของเด็กและให้การชมเชย และการยอมรับและให้นักเรียนทราบของการทำงาน เช่น คะแนน เพื่อกระตุ้นให้เด็กพยายามต่อไป

4) ให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนบางคนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น การสอนซ่อมเสริมในบางวิชาที่เรียนอ่อน หรือเด็กที่มีปัญหาในเรื่องบุคลิกภาพ เช่น การฝึกให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

5) กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน โดยใช้เครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น ในการสอนควรให้นักเรียนตื่นตัว ดังนั้นครูควรใช้อุปกรณ์การสอนใช้สิ่งเร้าที่เข้มข้น เช่น การใช้สีสรรที่ดึงดูดความสนใจ การเปลี่ยนสิ่งเร้าอยู่เสมอ เช่น ป้ายนิเทศ การใช้เสียงเน้นหนักเบาสิ่งเร้า เคลื่อนไหว

ประติพันธ์ อปรมัย (2523, น. 133) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ครูให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน ให้นักเรียนมีอิสระ และมีความสบายใจในการทำกิจกรรม บรรยากาศภายในห้องเรียนก็จะไม่ตึงเครียด เป็นบรรยากาศที่รื่นรมย์ น่าเรียน น่าสอน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2532, น. 14) เสนอถึงผลดีของการมีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกัน สรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน
- 2) ช่วยให้การเรียนได้ผลดี เพราะมีการสื่อความหมายที่ถูกต้อง เข้าใจกัน
- 3) ช่วยให้นักเรียนรู้สึกสบายใจที่จะรับวิชาการ หรือทำความเข้าใจบทเรียน และกล้าแสดงความคิดเห็น

โดยไม่หวาดกลัวครู

มีเหตุผล

ได้

4) ช่วยให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจในตัวครู

5) ช่วยให้แก่ปัญหาการเรียนการสอนในชั้น

6) ช่วยสร้างบรรยากาศที่อื้ออำนวยการเรียนการสอนให้เกิดเจตคติ ความสนใจ ค่านิยม และผลการเรียนรู้ เป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ชมนุช บุญสิทธิ์, 2541, น. 11 (อ้างถึงใน Chickering, 1969, p. 94) กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ

พิสิทธิ์ ปทุมบาล, 2532, น. 16 (อ้างถึงใน Philip, 1966, p. 125) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกันของบุคคล รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวังความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต (2546, น. 43) ได้สรุปความหมายของสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ ความผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดีและแสดงออกต่อกันในทางที่ดีเป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม

สรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนและเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน โดยต้องเป็นไปทางที่เหมาะสมที่จะเกิดสัมพันธภาพและพฤติกรรมที่ดี ได้แก่ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การไว้วางใจกัน มีน้ำใจให้กัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

สุพัตรา สุภาพ, 2536, น. 69 (อ้างถึงใน Riesman, 1977, p. 81) กล่าวว่าเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันวัยรุ่นมักจะยึดเอาแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพล ดังนี้

1) สอนให้เด็กวัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่ใช่แบบส่วนตัว ในกลุ่มเพื่อนเล่น เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมเล่นด้วย เช่น การเล่นฟุตบอลถ้าฝ่าฝืนก็จะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม ซึ่งในที่สุดบุคคลนั้นก็จะเป็นคนรักษากฎเหมือนคนอื่น ๆ

2) กลุ่มเพื่อนช่วยให้เด็กวัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ปกติเด็กวัยรุ่นเมื่ออยู่ในกลุ่มมักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้งหรือลองดีกับผู้ใหญ่มากกว่าทำโดยลำพังคนเดียว แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะทดสอบว่ากลุ่มสามารถจะขัดแย้งตื้อตึงกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน และพอที่จะเชื่อถือฟังพาได้แค่ไหนซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกำลังใจ

3) กลุ่มเพื่อนจะถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการหรืออาจจะเป็นตรงข้าม ในระยะของเด็กวัยรุ่นเป็นระยะที่เพื่อนมีอิทธิพลมากที่สุดในชีวิต เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการเข้าสังคมและเจตคติ กลุ่มเพื่อนจะกำหนดความรู้สึกนึกคิดของเด็กวัยรุ่นให้ทำตามมติและความนิยมของกลุ่มคณะเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนที่เป็นสมาชิก

อย่างชัดเจนและแน่นอนทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน

วิธีการที่กลุ่มจะใช้อิทธิพลกระตุ้นสมาชิกกลุ่ม อาจจะเป็นวิธีกดดันโดยตรงจากสังคม ซึ่งหมายถึง การกดดันโดยกลุ่มนั่นเอง กลไกสำคัญที่กลุ่มใช้กดดันสมาชิกให้แสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มต้องการ ได้แก่ ปทัสถาน กล่าวคือ กลุ่มใช้ปทัสถานเป็นเกณฑ์ว่าทุกคนที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตาม ถ้าหากผู้ใดไม่กระทำตามจะได้รับการลงโทษ ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เป็สมาชิกของกลุ่มต่อไปต้องทำตามแม้ไม่เห็นด้วย นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงภายนอกเท่านั้น สาเหตุสำคัญซึ่งทำให้สมาชิกกลุ่มยอมทำตามแรงกดดันของกลุ่มก็คือ ความกลัวการถูกลงโทษหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งโดยทั่วไปกลุ่มมีเทคนิคในการทำโทษสมาชิกที่ไม่คล้อยตามกลุ่มหลายวิธี เช่น การเยาะเย้ยถากถาง การข่มขู่ การแซว การทำร้าย การทำลายสมบัติส่วนตัว เป็นต้น

นอกจากการสร้างแรงกดดันโดยตรงแล้ว ในด้านพฤติกรรมของสมาชิกโดยการเลียนแบบจากบทบาทของคนอื่นในกลุ่ม ทั้งในแบบผู้เลียนแบบตั้งใจและแบบเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว อย่างไรก็ตามก็ตีพฤติกรรมที่ไปเลียนแบบมาจะถูกนำออกมาปฏิบัติก็ต่อเมื่อได้ทำไปแล้วจะได้รับแรงเสริมจากสมาชิกคนอื่น ๆ หรือผู้ที่ตนไปเลียนแบบมาเท่านั้น

5) ลักษณะทั่วไปของการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน

ลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเพื่อน เป็นกลุ่มประเภทไม่เป็นทางการ สมาชิกกลุ่มพบปะสังสรรค์อยู่เสมอ มีความใกล้ชิดฉันท์มิตร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับซึ่งกันและกัน การปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสมาชิกเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีความรู้สึก และอารมณ์ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความในใจระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ภายในกลุ่มมีการวางแผน หรือแนวทางปฏิบัติงานร่วมกัน การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทำด้วยความสมัครใจ และเป็นไปในลักษณะไม่เป็นทางการ โดยทั่วไปไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน แต่ละกลุ่มที่มีค่านิยมสมาชิกทุก

คนต้องปฏิบัติตาม ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะไม่ได้รับการยอมรับและจะอยู่ในกลุ่มไม่ได้อีกต่อไป (งามตา วณิชานนท์, 2535, น. 170)

กลุ่มเพื่อนได้เอื้อให้เด็กเกิดประสบการณ์ทางสังคมในแ่งมุมที่แตกต่างกันไปจากที่เคยได้รับจากครอบครัวหลายประการด้วยกัน ดังนี้ (ประทีป สยามชัย, 2526, น. 203 - 204, อ้างถึงใน Biout and Klansemeier, 1968)

1)กลุ่มเพื่อนเป็นทางออกของเด็กที่ต้องการความเป็นอิสระจากการควบคุมของครอบครัว กลุ่มเพื่อนมีบทบาทอย่างสำคัญในการช่วยวัยรุ่นให้ยุติการพึ่งพาผู้ใหญ่ ให้รู้จักอิสระจากบิดามารดา รู้จักตัดสินใจเอง ทำงานโดยอิสระและยอมรับผลการกระทำของตนโดย กลุ่มเพื่อน สอนให้วัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่เป็นแบบส่วนตัว ซึ่งหมายถึงอำนาจที่ไม่ใช่ของใครโดยเฉพาะในครอบครัวบิดามารดาเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แต่ในกลุ่มเพื่อนเด็กเรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อนที่เกิดจากการตกลงร่วมกัน การร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน นอกจากจะทำให้เกิดความสนุกสนานแล้ว เด็กยังได้เรียนรู้และยอมรับกฎเกณฑ์หรือกติกาของการเล่นร่วมกัน เกิดการรู้จักผิดถูก ยอมรับในการได้-เสียตามกติกา ถ้าฝ่าฝืนจะถูกลงโทษโดยไม่ยอมรับเข้ากลุ่มด้วย ในที่สุดเด็กก็จะรักษากฎเกณฑ์เหมือนกับคนอื่น ในการเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนทำให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการลงโทษวิธีใหม่ คือ การไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

2)กลุ่มเพื่อนให้ประสบการณ์แก่เด็กในเรื่องความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งครอบครัวไม่สามารถจัดให้ได้ แม้ว่าบางครอบครัวบิดามารดาจะพยายามให้ความเป็นประชาธิปไตยแก่บุคคล แต่เด็กก็ไม่มีโอกาสที่จะมีสิทธิ์เท่าเทียมกับบิดามารดา เพราะต้องอยู่ภายใต้การปกครองของบิดามารดา และต้องพึ่งพาบิดามารดา กลุ่มเพื่อนสามารถให้สิทธิ์เสมอภาคแก่เด็กได้ทำให้เขาเรียนรู้บทบาทของผู้ให้และผู้รับ ซึ่งเป็นบทบาทที่

จำเป็นในการก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่

3)กลุ่มเพื่อนให้ความรู้ที่ครอบครัวอาจจะหลีกเลี่ยงที่จะให้แก่เด็ก หรือไม่อาจให้ได้ เช่น ความรู้เรื่องเพศ รสนิยมในการแต่งกายตามสมัย ดนตรี การเต้นรำ และความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมกลุ่ม เช่น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การร่วมมือ และการแข่งขันในการทำงาน เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่บิดามารดาส่วนใหญ่ไม่สามารถให้แก่บุตรได้

4)การคบหาสมาคมกับเพื่อนช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับค่านิยมและประสบการณ์ของครอบครัวอื่น ๆ การทราบว่าครอบครัวอีกหลายครอบครัวที่แตกต่างไปจากครอบครัวของตน ทำให้เด็กเกิดความคิดที่กว้างไกล ไม่แคบเฉพาะภายในครอบครัวของตนเองเท่านั้น ก่อให้เกิดความคิดที่ซับซ้อนหลายแง่มุม เพื่อรับกับบทบาทที่ซับซ้อนในอนาคต

5)สิ่งที่กลุ่มเพื่อนให้ได้ที่สุด คือ การเป็นแบบอย่าง ผู้นำกลุ่มจะเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกกลุ่ม สมาชิกของแต่ละกลุ่มอาจเอาอย่างในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของกลุ่ม เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้พฤติกรรมได้อย่างรวดเร็วเมื่ออยู่กับกลุ่มเพื่อน

2.2.5.4 การวัดบรรยากาศในชั้นเรียน

วิธีการที่นักวิจัยใช้วัดบรรยากาศในชั้นเรียน โดยทั่วไปมี 3 วิธี มาลี นิสสัยสุข, 2529, น. 50 - 52) ได้แก่

1)วิธีการสังเกตและจำแนกพฤติกรรมในห้องเรียน อย่างมีระบบ (Observation and Systematic Classification)

เทคนิควิธีนี้มีผู้ใช้แพร่หลายมานานและเป็นที่รู้จักในนามการวิเคราะห์พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ (Interaction Analysis) การวิเคราะห์พฤติกรรมสัมพันธ์ เริ่มด้วยการลงรหัสหรือบันทึกพฤติกรรมระบบใดระบบหนึ่ง เช่น ระบบของเฟลนดอลส์

และสแนลลิงส์ (มาลี นิสสัยสุข, 2529, น. 50 - 53, อ้างถึงใน Flander, 1977) ระบบของ เฟลนเดอส์ ประกอบด้วยพฤติกรรมโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียนในขณะที่มีการเรียนการสอน แบ่งออกเป็นพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียน โดยพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนโดยตรง ได้แก่ การบรรยาย การให้แนวทาง การใช้อำนาจ พฤติกรรมที่มีอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของนักเรียน การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ การนำความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของนักเรียนมาใช้ และการซักถามนักเรียน ส่วนพฤติกรรมนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกประกอบด้วย นักเรียนพูดเพื่อสนองตอบครู เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือซักถามครู และความเจียบหรือความสับสนวุ่นวาย ในแต่ละประเภทของพฤติกรรม แยกรายละเอียดย่อยลงไปอีก

2) วิธีศึกษาจากการรับรู้ของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (Perceptual Measures of Classroom Environment)

เทคนิควิธีการวัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนโดยใช้การรับรู้ของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนนั้นเป็นวิธีการวัด โดยสอบถามหรือแบบประเมินค่าความคิดเห็นหรือเจตคติ วิธีนี้เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น สะดวกและประหยัดกว่าวิธีการสังเกต และข้อสำคัญการรับรู้ของครูและนักเรียนเกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการอยู่ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนของตนเป็นเวลานาน และเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายเฉพาะแก่ตน การศึกษาด้วยวิธีนี้จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูจากนักเรียนทั้งห้องและการรับรู้ของนักเรียนนี้พบว่า เป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของนักเรียนที่สำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์จริง เครื่องมือที่ใช้วัดการรับรู้ของครูและนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนมีหลายประเภท อาทิเช่น แบบวัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

(Learning Environment Inventory : LEI) เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้น โดย Anderson Walberg และ Haertel ในเครื่องมือมีลักษณะต่าง ๆ ที่ศึกษา 15 ลักษณะ วัดลักษณะละ 7 ข้อ รวมทั้งฉบับ 105 ข้อ และเป็นแบบวัดมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 4 ตัวเลือก มาตราวัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน (Classroom Environment Scale : CES) เป็นมาตราวัดที่สร้างขึ้นโดย Moos ประกอบด้วยตัวแปร 9 ประเภท

3)วิธีการศึกษาในสภาพการณ์ธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry)

เป็นวิธีการวัดตามวิธีการของสาขา มานุษยวิทยา หรือการศึกษารายกรณี วิธีการนี้ยังไม่ใช้แพร่หลาย นักในวงการศึกษาคือเป็นการศึกษาจากสภาพการณ์ธรรมชาติมุ่ง ศึกษาสภาพแวดล้อมที่สำคัญอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการอธิบาย เหตุการณ์ที่สนใจเท่านั้น เช่น ใช้เวลา 6 เดือน โดยเข้าไปพบปะ สนทนากับนักเรียน เข้าไปรับประทานอาหาร การเข้าร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ กับนักเรียน ทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมอื่น ๆ นอกห้องเรียน การวัดด้วยวิธีนี้ทำให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่อง ที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือวัด บรรยากาศในชั้นเรียนที่เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท โดยใช้กรอบแนวคิดของ Lawrenz คือ แยกเป็นตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงภายนอก คือ พฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ชัยณรงค์ หลายสุทธิสาร (2532, น. 79) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง สภาพปัญหาส่วนตัว และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2531 จำนวน 558 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, Pearson's Product-Moment Correlation, Multiple Regression Analysis ด้วยวิธี Stepwise ผลการวิจัยพบว่า สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรภูมิหลัง สภาพปัญหาส่วนตัว และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายที่มีนัยสำคัญ 4 ตัวแปร คือ เพศ คะแนนสะสมเฉลี่ย ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองและการอบรมเลี้ยงดู โดยตัวแปรทั้งสิ้นตัว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความมีวินัยในตนเองได้ร้อยละ 37.08 ($R^2 = .3708$) สมการทำนายความมีวินัยในตนเอง ในรูปคะแนนดิบ คือ ความมีวินัยในตนเอง = $2.3139 + .1132$ (เพศ) + $.16826$ (คะแนนสะสมเฉลี่ย) - $.1490$ ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง + $.1194$ การอบรมเลี้ยงดู และสมการทำนายความมีวินัยในตนเองในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ ความมีวินัยในตนเอง = $.1643$ เพศ + $.4224$ คะแนนสะสมเฉลี่ย - $.2051$ ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง + $.2221$ การ

อบรมเลี้ยงดู

อรรวรรณ พานิชปฐมพงศ์ (2542, น. 52 - 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตตลิ่งชัน จำนวน 582 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่แบบสอบถามจำนวน 5 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 ความรับผิดชอบ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.7542 ถึง 4.3676 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7190 ฉบับที่ 2 ความเชื่อมั่นในตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.9531 ถึง 5.4426 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.6959 ฉบับที่ 3 ความอดทน จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.7614 ถึง 4.9317 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7371 ฉบับที่ 4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.9331 ถึง 5.1558 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7688 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.7554 ถึง 6.3138 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8573 การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 1.8626 ถึง 6.1306 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8958 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน multiple correlation ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางด้านความรับผิดชอบความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และการอบรมเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ ระดับ .01 ($r = .8123$) ปัจจัยทางด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไกล์รุ่ง เก่าบริบูรณ์ (2542, น. 55 - 57) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สหวิทยาเขตเวงน้อย สังกัดกรมสามัญจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สหวิทยาเขตเวงน้อย สังกัดกรมสามัญจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2543 จำนวน 350 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป 2) แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวมีค่าความเชื่อมั่น 0.8098 3) แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.759 4) แบบสอบถามแรงจูงใจทางการเรียน ตามทฤษฎีของ McClelland มีค่าความเชื่อมั่น 0.8449 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (Step-wise Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า

1) ตัวแปรเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ระดับชั้นที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สหวิทยาเขตแวงน้อย สังกัดกรมสามัญจังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สหวิทยาเขตแวงน้อย สังกัดกรมสามัญจังหวัดขอนแก่น ที่ดีที่สุดเรียงตามลำดับคือ 1) สัมพันธภาพในครอบครัว 2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ 3) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้ร้อยละ 48.70

สินีนาน สุทธิจินดา (2543, น. 96 - 99) ได้ศึกษาวิจัยในตนเองของนักเรียน สาขาวิชาพาณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษากับนักเรียนสาขาวิชาพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,113 คน จาก 10 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม จำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย แบบสอบถามวินัยในตนเอง จำนวน 37 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 2.114 - 6.269 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8546 แบบสอบถามสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ มีค่า

อำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 2.546 - 10.573 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8091 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 4.153 - 9.526 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .8386 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 3.752 - 5.270 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .6807 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9200 แบบสอบถามอิทธิพลของตัวแบบ จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 2.294 - 6.663 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .6412 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test, F-test โดยใช้เทคนิค One-way ANOVA และใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดย Scheffe' ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านการปฏิบัติตนในห้องเรียน การปฏิบัติตนนอกห้องเรียน และการปฏิบัติในสังคมอยู่ในระดับสูง นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีวินัยในตนเองสูงกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่ระดับชั้นต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชั้นปีที่ 1 มีวินัยในตนเอง ด้านการปฏิบัติตนในห้องเรียนและการปฏิบัติตนในสังคมสูงกว่านักเรียนชั้นปีที่ 2 และ 3 ในขณะที่นักเรียนชั้นปีที่ 3 มีวินัยในตนเองด้านการปฏิบัติตนนอกห้องเรียนสูงกว่านักเรียนชั้นปีที่ 1 และ 2 นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ความเชื่ออำนาจภายในตนต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู

ต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีวินัยในตนเองสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ และนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ต่างกันมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อำพรพรรณ โปรงจิตร (2545, น. 62 - 66) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2544 จำนวน 378 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.78 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย และการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Step - wise Multiple Regression Analysis) พบว่า การพยากรณ์นักเรียนเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตโดยรวม มีตัวแปร 5 ตัว ที่สามารถพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงจากมีค่าอำนาจในการพยากรณ์จากมากไปหาน้อย ดังนี้ บรรยากาศในการเรียนการสอน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว บุคลิกภาพแบบรักความก้าวหน้า และระดับชั้นเรียน โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 74

นุชศรา ถิตย์ประเสริฐ (2546, น. 79 - 83) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1059 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ จำนวน 165 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .3010 - .7692 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .7959 - .9203 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบหลายชั้น ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น ทั้งด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ทำนายความมีวินัยในตนเองได้ดีที่สุดมี 8 ตัว คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมแบบเข้มงวดกวดขันและลักษณะมุ่งอนาคต โดยทุกตัวร่วมกันทำนายความมีวินัยในตนเองได้ร้อยละ 56.00

ลักษณะเสด็จ ทองคำ (2546, น. 56 - 60) ได้ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งกำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 340 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดปัจจัยสถานการณ์ แบบวัดปัจจัยจิตลักษณะ จำนวน 115 ข้อ แบ่งออกเป็น 6 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .80 - .97 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย

ส่วนตัว การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทาง และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรทำนายสำคัญของพฤติกรรมวินัยในตนเองของนักเรียน ได้แก่ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน พบในกลุ่มตัวอย่างรวมสามารถทำนายได้ ร้อยละ 45.3

ศรีภาวรรณ ไสโสภา (2546, น. 149 -151) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ปีการศึกษา 2546 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 961 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 แบ่งเป็น 10 ตอน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.0528 ถึง 0.8076 และค่าความเที่ยง 10 ฉบับตั้งแต่ 0.6615 ถึง 0.8903 ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปร 13 ตัว คือ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในชีวิตครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวินัย การเป็นแบบอย่างด้านวินัยของครู การปฏิบัติด้านวินัยของกลุ่มเพื่อนสนิท การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม สามารถร่วมกันพยากรณ์วินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) .518 มีอำนาจในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 26.9

สมพิศ แซ่เฮง (2546, น. 64 - 67) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน

สาขาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 - 3 สาขาช่างอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 796 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบ่งเป็น 6 ด้าน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.665 ถึง 20.412 ค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.7800 ถึง 0.8989 ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการ ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ กับการมีวินัยในตนเองที่วิเคราะห์จากนักเรียนชั้นปีที่ 1 - 3 มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมใจ อ้นไชยะ (2546, น. 67 - 68) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในครอบครัว การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นนักเรียนเพศชายและเพศหญิง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จำนวน 150 คน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จำนวน 150 คน โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน 150 คน รวม 450 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของวัยรุ่น ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 แบบสอบถามการบรรลุขั้นพัฒนาการ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 และแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการณ์วินัยในตนเอง จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 สถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สถิติบรรยาย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t- test independent ผลการวิจัยพบว่านักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมกรรมการณ์วินัยอยู่ในระดับมาก นักเรียนวัยรุ่นมีบรรยากาศในครอบครัวแตกต่างกันมีการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนวัยรุ่นมีบรรยากาศในครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมกรรมการณ์วินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อัญชลี สุดเสน่ห์ (2548, น. 76 - 78) ได้เปรียบเทียบอ้อมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และบุคลิกภาพแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 338 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.60 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.74 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 แบบวัดบุคลิกภาพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.74 และค่า

ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.62 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 และแบบสอบถามอัตมโนทัศน์มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.64 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ร้อยละ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One - way MANOVA) และการวิเคราะห์จำแนกกลุ่ม (Discriminant) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน จะมีลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน

ทัศนีย์ จิตต์ชื่นมีชัย (2548, น. 74 - 76) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองด้านการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2547 จำนวน 230 คน เป็นนักศึกษาชาย 77 คน นักศึกษาหญิง 153 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ชั้นปี และเพศเป็นชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 9 ตอน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามนิสัยทางการ แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อครอบครัว แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับสมาชิกในครอบครัว แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพของการเรียนการสอน แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แบบสอบถามวินัยในตนเองด้านการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น ระหว่าง 0.7519 ถึง 0.8624 องค์ประกอบพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองด้านการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มี 4

องค์ประกอบ เรียงลำดับองค์ประกอบที่ส่งผลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ นิสัยทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว ลักษณะทางกายภาพทางการเรียนการสอน โดยองค์ประกอบทั้ง 4 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ความมีวินัยในตนเองด้านการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ร้อยละ 33.1 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วารสารณ์ ทองสว่างแจ้ง (2549, น. 106 - 108) ได้พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของลักษณะมุ่งอนาคตและความมานะอดสาหะในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออก จำนวน 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบวัดความมานะอดสาหะในการเรียน 78 แบบวัดเจตคติต่อการเรียน แบบวัดบุคลิกภาพ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางการเรียนและแบบสอบถามความคาดหวังของผู้ปกครอง มีค่าความเที่ยงระหว่าง 0.77 ถึง 0.86 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน และใช้โปรแกรม LISREL 8.5 ในการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตมี 4 ตัว ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง เพศและบุคลิกภาพ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ สภาพแวดล้อมทางการเรียน มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .70 ดังนั้นสภาพแวดล้อมในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อความลักษณะมุ่งอนาคต

พรสิริ มั่นคง (2549, น. 60 - 61) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 จำนวน 299 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้ แบบสอบถามข้อมูล แบบสอบถามนิสัยในการเรียน แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพทางการ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน แบบสอบถามความมีวินัยในตนเอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ (Likert) มี 5 ระดับ มีค่า t ระหว่าง 2.032 - 5.620 ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.7856 ถึง 0.9074 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และนิสัยในการเรียน

โดยองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 43

นาตยา ทับแก้ว (2550, น. 82 - 85) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยของนักเรียนประจำ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนประจำช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 315 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้น เป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยของนักเรียนประจำ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 7 ตอน ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามบุคลิกภาพ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง แบบสอบถามการเลียนแบบการมีวินัยของอาจารย์ แบบสอบถามการเลียนแบบการมีวินัยของเพื่อน แบบสอบถามการมีวินัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ (Likert) มี 5 ระดับ มีค่า t ระหว่าง 2.063 - 7.333 ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.9187 ถึง 0.9432 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีวินัยของนักเรียนประจำช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .01 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ของผู้ปกครอง อัตรานักเรียน บุคลิกภาพ สัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง การเลียนแบบการมีวินัยของ อาจารย์ และการเลียนแบบการมีวินัยของเพื่อน องค์ประกอบที่มี อิทธิพลต่อการมีวินัยของนักเรียนประจำช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียน วัฒนาวิทยาลัย เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 มี 3 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากองค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปหาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบการมีวินัยของเพื่อน อัตรานักเรียน และการเลียนแบบ การมีวินัยของอาจารย์สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน การ มีวินัยของนักเรียนประจำช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย เขต วัฒนา กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 39.50

ฉัตรชัย สนธิรัตน์ (2551, น. 107 - 111) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเอง ของนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างได้มา จากการสุ่มอย่างเจาะจงเป็นนิสิตภาคสมทบ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 219 คน กับภาคปกติ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 171 คน รวมจำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวัดปัจจัยบางประการ จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่ง อนาคต บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ มีค่าความเชื่อมั่น ระหว่าง 0.77 ถึง 0.93 ฉบับที่ 2 แบบสอบถามด้านความมีวินัยในตนเอง มีค่า ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์, การทดสอบค่า t ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ, การทดสอบค่า F ค่าน้ำหนักความสำคัญ และค่า ไค-สแควร์ พบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน อิทธิพลของตัวแบบสัญลักษณ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ กับความมีวินัยในตนเองของ นิสิตระดับปริญญาตรี ภาควิชาและภาคปกติ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัญญาวดี ชมสุวรรณ (2552, น. 98 - 100) ได้ศึกษา ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 364 คน ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2551 ในเขตพื้นที่ การศึกษานนทบุรีเขต 2 ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับครู แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ เพื่อน แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพภายในครอบครัว แบบสอบถาม วัดการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง แบบสอบถามวัด ความมีคุณธรรมประจำใจ และแบบสอบถามวัดความมีวินัยใน ตนเอง จำนวน 40 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.832, 0.866, 0.837, 0.818, 0.743 และ 0.849 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรม SPSS หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจาก แบบสอบถามทุกฉบับ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่าง ง่ายระหว่างปัจจัยบางประการกับความมีวินัยในตนเองโดยรวม และจำแนกรายด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การถดถอยพหุคูณ แบบตัวแปร พหุนาม (Multivariate Multiple Regression) และ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตัวแปรเอกนาม (Univariate Multiple Regression) ผลการวิจัยได้ดังนี้

1)กลุ่มตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพภายในครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครองคุณธรรมประจำใจ กับความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยดังกล่าวทั้ง 5 ปัจจัยกับความมีวินัยในตนเองแต่ละด้าน มีค่าเท่ากับ 0.628, 0.624, 0.610 และ 0.179 ตามลำดับ

2)ค่าน้ำหนักความสำคัญของกลุ่มตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง จำแนกรายด้าน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ต่อความมีวินัยในตนเอง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม และด้านความตั้งใจจริง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความมีวินัยในตนเองเพียง 1 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ สัมพันธภาพภายในครอบครัว ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตรงต่อความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 4 ด้านการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้ปกครอง ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อความมีความมีวินัยในตนเองเพียง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม ความมีคุณธรรมประจำใจ ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ต่อความมีวินัยในตนเอง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความตั้งใจจริง และด้านการปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

นาตยา ทับแก้ว, 2540, น. 20 (อ้างถึงใน Killion, 1997, p. 265) ได้ศึกษาวิธีการและเครื่องมือที่ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอินเดียมาใช้ในการจัดการเกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจวิธีการและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนที่ประพฤติผิดวินัย จากการศึกษาพบว่า วิธีที่ใช้ได้ผล คือ การพูดคุยทางโทรศัพท์ วิธีที่ได้ผลน้อยที่สุด คือ การกักขังห้องเหนือ และสาเหตุเบื้องต้นของปัญหานี้ คือ ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ และปัญหาที่สำคัญอันดับหนึ่งของการประพฤติผิดระเบียบวินัย คือ ความเมินเฉยไม่เอาใจใส่นักเรียน และเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ มักมีปัญหาด้านการประพฤติผิดวินัยของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

พิไลลักษณ์ ทองรอด, 2548, น. 19 (อ้างถึงใน Frances and Louise, 1995, pp. 191 - 239) กล่าวว่า พ่อแม่พี่น้องและครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการมีชีวิตที่ดีของเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ดีก็จะมีค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ดีตามครอบครัว

ปัญญาวดี ชมสุวรรณ, 2552, น. 54 (อ้างถึงใน Verble, 1985, p. 40 - 42) กล่าวว่า การลงโทษในลักษณะที่เด็กต้องเชื่อฟังและทำตามการลงโทษของครู เป็นการเอาความรับผิดชอบทั้งหมดไว้กับครู เทคนิคของการให้เด็กระบุพฤติกรรมการให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะแก้ไข การวางแผนและให้เด็กได้รับผลของการกระทำที่สัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม (Relevant Consequences) ทันทึมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวินัยของเด็ก และส่งเสริมวินัยในตนเอง

จินดา น้ำเจริญ, 2540, น. 12 (อ้างถึงใน Hoffman,

1970, p. 286) ได้ศึกษาการฝึกวินัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย การรวบรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยวิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาปล่อยปละละเลยหรือรวบรวมอำนาจ

ปรียา ชัยนิยม, 2542, น. 20 (อ้างถึงใน Pack, 1958, p. 374) พบว่า การที่เด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบสูงขึ้นอยู่กับ การฝึกวินัย จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อ แม่ พบว่า ความใส่ใจซึ่งกันและกันระหว่างพ่อ แม่ ลูก การฝึกวินัยอยู่เสมอ หากให้เหตุผลและความคงเส้นคงวา เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความรู้สึกผิดชอบสูง ซึ่งการศึกษาเหล่านี้ตรงกับข้อคิดทางจิตวิทยาที่ว่า ฝึกวินัยที่ได้ผล และทำให้เด็กมีการควบคุมจากภายในอย่างแท้จริง จะต้องเป็นการฝึกวินัยโดยอาศัยความรัก ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านความรู้สึกผิดชอบสูง ซึ่งจะนำไปสู่การมีพัฒนาการด้านจริยธรรมอย่างสูงด้วย

วสัน ปุ่นผล, 2542, น. 19 (อ้างอิงมาจาก Becker, 1964, pp. 193 - 199) ได้ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการควบคุม พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักมากและมีการควบคุมปานกลางนั้น เป็นเด็กที่มีคุณสมบัติที่น่าพอใจมากที่สุด เป็นผู้มีลักษณะเป็นมิตรและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองสูง ส่วนผู้ที่ได้รับความรักน้อย และมีการควบคุมมาก จะทำให้สุขภาพไม่ดี อาจจะทำให้มีการต่อต้านสูง มิฉะนั้นก็ซ้้อาย หลบหนีสังคม ผู้ที่ได้รับความรักน้อย แต่มีการควบคุมน้อย ก็จะทำให้ไม่รู้จักรับการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ก้าวร้าวสูง

พิมพกา อัครกะพู, 2543, น. 12 (อ้างถึงใน Mussen, 1968, pp. 335 - 341) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยโดยการใช้เหตุผลและให้ความรักเป็นการฝึกวินัยที่ได้ผลดีที่สุด และช่วย

ส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจ เหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมี วินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสน ให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยโดย 78 การใช้เหตุผล การให้ความรัก และการส่งเสริมพัฒนาการความ รับผิดชอบ ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรม ที่ไม่พึง ประารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริงว่าการ กระทำของเขาไม่เหมาะสม

ทิวาวรรณ แสงพันธ์. 2542 (อ้างถึงใน Clarke, 1977) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน เกี่ยวกับ ปัญหาทางวินัยของนักเรียนมัธยมในมลรัฐคาร์โรไลนาเหนือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูเห็นว่า สาเหตุของปัญหาทางวินัยมาจากสังคม และครอบครัว ขณะที่ นักเรียนเห็นว่า ปัญหาทางวินัยเกิดจากสถานการณ์ และ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูในโรงเรียนเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อลดปัญหาทางวินัยนั้น นักเรียนส่วนมากไม่เห็นด้วย

ทิวาวรรณ แสงพันธ์, 2542 (อ้างถึงใน Dennis, 1981) แห่งมหาวิทยาลัยมิสซูรี โคลัมเบีย ได้ทำการวิจัยเรื่องการควบคุม พฤติกรรมและวินัยของนักเรียน ผลการวิจัย ปรากฏว่า ห้องเรียนที่ ครูใช้วิธีการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัดจะไม่มีผลอย่างแท้จริง ต่อการมีวินัยของนักเรียน และนักเรียนจะมองว่าครูเป็นผู้ที่คอย ควบคุมนักเรียนมากกว่า นักเรียนจะชอบครูที่ให้การช่วยเหลือ นักเรียนมากกว่าครูที่ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในวินัยอย่างเคร่งครัด ในการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนจะไม่มี ความแตกต่างกัน ระหว่างครูที่ชอบช่วยเหลือนักเรียน และครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กับนักเรียน ในเรื่องของการดูแลความประพฤตินักเรียน ปรากฏว่า ครูที่ละเลยกับครูที่มีความเคร่งครัดมากกว่า จะไม่มีผลต่อการ รักษาระเบียบวินัยของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มี ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเอง สรุปได้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเอง

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	แนวคิด/ทฤษฎี	ผู้วิจัย	พ.ศ.	กลุ่มตัวอย่าง
	<u>ความมีวินัย</u> <u>ในตนเอง</u>				
	มี	Wright	นุชศรา	2546	ป.6
	ความสัมพันธ์	Kohlberg	ฉัตรชัย	2551	(1,059)
	เชิงบวก		เสด็จ	2546	ป.6
ลักษณะ	มี		สมพิศ	2546	(390)
มุ่ง	ความสัมพันธ์				ป.6
อนาคต	เชิงบวก				ป.6
	มีอิทธิพลต่อ				(1,922)
	ความมีวินัย				ปวช.
	ใน				(796)
	ตนเองส่งผล				
	ต่อวินัยใน				
	ตนเอง				
	<u>ความมีวินัย</u> <u>ในตนเอง</u>				
	นักเรียนที่มี	Strickand	สินีนานฎ	2543	ปวช.
	ความเชื่อ				(1,113)
ความ	อำนาจ				
เชื่อ	ภายในตน				
อำนาจ	แตกต่างกันมี				
ในตน	วินัยใน				
	ตนเอง		นุชศรา	2546	
	แตกต่างกัน		ลักษณะ		
	อย่างมี		เสด็จ	2546	ป.6

นัยสำคัญทาง สถิติ				(1,059)
ที่ระดับ .05				ป.6
มี	Rotter	วิบูลย์	2547	(1,922)
ความสัมพันธ์ เชิงบวก				
มีอิทธิพลต่อ				ผู้บริหาร
ความมีวินัย ใน				
ตนเอง				
<u>ลักษณะมุ่ง</u>				
<u>อนาคต</u>				
มี				
ความสัมพันธ์ เชิงบวก				

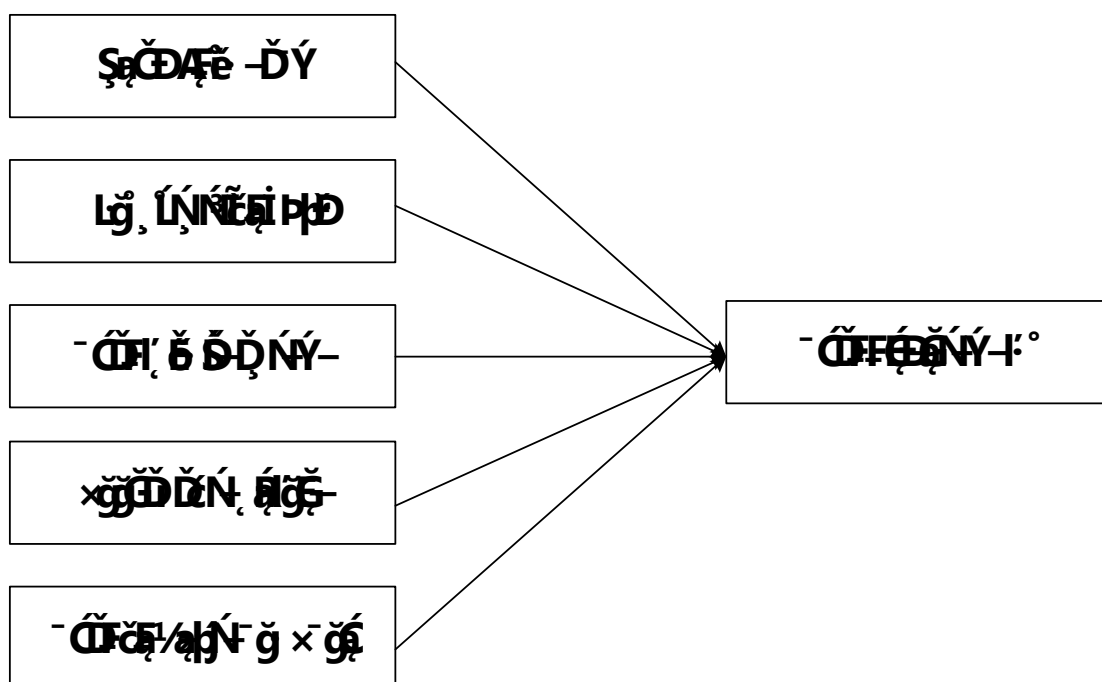
(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	แนวคิด/ ทฤษฎี	ผู้วิจัย	พ.ศ.	กลุ่ม ตัวอย่าง
แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์	<u>ลักษณะมุ่ง</u> <u>อนาคต</u> เปรียบเทียบ มี	Raynor	อัญชลี อำพว	254 8	ม.6 (388)

	ความสัมพันธ์ ธ		วรรณ	254 5	ม.ต้น (378)
	ทางบวก <u>ความมีวินัย ในตนเอง</u> มี	Moos	ปัญญา วดี	255	ชช.3 (364)
	ความสัมพันธ์ ธทางบวก มี	Lawrenz	นาตยา พรสิริ ทัศนีย์	255 0	ชช. 3 (315)
	ความสัมพันธ์ ธทางบวก มี	Trickett and	โกศลรุ่ง	254 9	ปวช. (299)
บรรยากาศ ในชั้นเรียน	ความสัมพันธ์ ธทางบวก	Moos		254 8	ป.ตรี (230)
	ความสัมพันธ์ ธทางบวก <u>แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์</u>			254 2	ม. ปลาย (350)
บรรยากาศ ในชั้นเรียน	พยากรณ์ แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ <u>ลักษณะมุ่ง อนาคต</u> มีอิทธิพล ทางตรง	Anderson	วรา ภรณ์	254 9	ม. ปลาย (500)
ความสัมพันธ์ ธ ใน ครอบครัว	<u>ความมีวินัย ในตนเอง</u> ความสัมพันธ์ ธทางบวก	Stinnett	ชัย รงค์	253 2	ม . 3 (558)

		อรรวรร ณ	254	ป . 6
ความสัมพันธ์ ธทางบวก		สนใจ	2	(582)
		นุชศรา	254	ม . 6
เปรียบเทียบ		พรสิริ	6	(450)
		นาตยา	254	ป . 6
ความสัมพันธ์ ธทางบวก	Olson	ไกลรุ่ง	6	(1,059)
			254)
ความสัมพันธ์ ธทางบวก			9	ป ว ช .
	Sprinthal	รัตนา	255	(229)
ความสัมพันธ์ ธทางบวก			0	ช ช . 3
				(315)
<u>แรงจูงใจใฝ่</u> <u>สัมฤทธิ์</u>			254	ม .
ความสัมพันธ์ ธทางบวก			2	ป ล า ย
				(350)
ความสัมพันธ์ ธทางบวก			254	
<u>ความเชื่อ</u> <u>อำนาจใน</u> <u>ตน</u>			1	ม. 3
				(450)
เปรียบเทียบ				

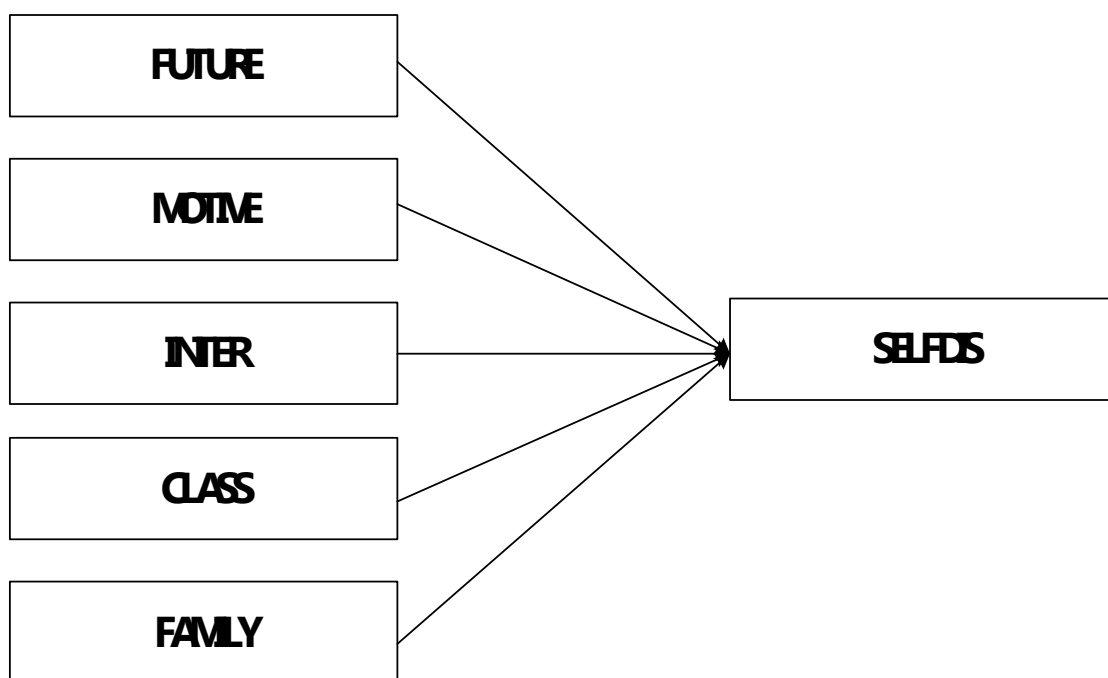

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2

2.4 กรอบแนวความคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 โดยพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเอง ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในซึ่งประกอบด้วย ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน บรรยากาศในชั้นเรียน และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อศึกษาว่าปัจจัยดังกล่าวจะมีผลต่อความมีวินัยในตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องได้

นำไปใช้ในการปลูกฝังและสร้างควมมีวินัยในตนเองให้นักเรียน เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักเรียน สังคมและประเทศชาติต่อไป ในอนาคต ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัยควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2

2.4.1 ตัวแปร

INTER แทน ความเชื่ออำนาจในตน (Internal Locus of Control)

MOTIVE แทน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Motivation)

FUTURE แทน ลั ก ษ ณะ มุ่ง อนาคต (Future

Orientation)

SELFDIS แทน วินัยในตนเอง (Self-discipline)

CLASS แทน บรรยากาศในชั้นเรียน (Classroom
Climate)

FAMILY แทน ความสัมพันธ์ในครอบครัว
(Relationships in the Family)